

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การศึกษาผลจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชน
จิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

จัดทำโดย นางสาวศิริลักษณ์ ไตรศิริพานิช
รหัส 8002

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 8 ปี 2559
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การศึกษาผลจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชน
จิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

จัดทำโดย นางสาวศิริลักษณ์ ไตรศิริพานิช
รหัส 8002

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 8 ปี 2559
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(เอกอัครราชทูต สุจิตรา หิรัญพฤษภ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาเรื่อง "การศึกษาผลจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ และเพื่อประเมินว่าสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสารโครงการฯ รุ่นที่ 1-3 และศึกษาจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ รุ่นที่ 1-3 รวมทั้งพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม โดยใช้แบบคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และนำมาสรุปผลจากการเข้าร่วมโครงการฯ

สรุปผลการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ (1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้แก่ เกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับชีวิตที่พึ่งพาตนเอง พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ รวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะ ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนและพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ สามารถอธิบายในประเด็นต่างๆ ข้างต้นว่า ได้เรียนรู้อย่างไร และคิดเห็นอย่างไร ซึ่งแสดงว่าเยาวชนและพี่เลี้ยงนั้น มีความรู้และความเข้าใจในระดับที่ดีมาก (2) การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พบว่า เยาวชนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการนำคำว่า "พอเพียง" ไปใช้ และทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การนำความรู้เรื่องการเกษตรมาปรับใช้ที่บ้าน การนำแนวคิดไม่ยึดตำรา หรือคิดนอกกรอบมาช่วยแก้ไข้ปัญหาต่างๆ อีกทั้งนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ผ่านตัวบุคคล สื่อ และสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายของเยาวชนจิตอาสา เพื่อช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เรื่องราวและกิจกรรมดีๆ (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการฯ นี้ เป็นโครงการที่ดีมาก กิจกรรมมีความเหมาะสม รวมทั้งพี่เลี้ยงและคณะทำงานมีความเป็นกันเองและดูแลผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นอย่างดี และเห็นว่าโครงการฯ นี้ควรได้รับการสนับสนุนให้ต่อเนื่องต่อไป และ (4) ปัญหาและข้อจำกัด พบว่ามีปัญหาและข้อจำกัดด้านระยะเวลาของโครงการฯ การจัดทำรายละเอียดโครงการฯ ที่ไม่ชัดเจน การคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมโครงการฯ คุณสมบัติของพี่เลี้ยงและคณะทำงาน สื่อประชาสัมพันธ์มีรายละเอียดไม่ชัดเจน และการติดตามและประเมินผลที่ยังไม่เป็นรูปธรรม

จากผลการศึกษาข้างต้น มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (1) สำนักพระราชพิธีการควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการฯ นี้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนรุ่นต่อไป ได้มาเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ (2) ควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมจิตอาสาเป็นประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (3) ควรประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตไทยและสถานกงสุลไทยประจำประเทศต่างๆ และหน่วยงานราชการอื่นในต่างประเทศ ให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มาประชาสัมพันธ์โครงการฯ และบอกเล่าประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการฯ ให้ชาวต่างประเทศได้ทราบในโอกาสงานต่างๆ ที่ทางหน่วยงานจัดขึ้น เช่น

วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม เป็นต้น และ (4) ควรประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้พิจารณาส่งเยาวชนมาเข้าร่วมโครงการฯ โดยกำหนดเงื่อนไขว่า เยาวชนที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อผ่านการฝึกอบรมและได้รับประกาศนียบัตรแล้ว สามารถนำมารวมเป็นหน่วยกิตในรายวิชาได้ด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการฯ ไปยังสถาบันการศึกษาให้ทั่วถึงมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ เกี่ยวกับโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการฯ ควรจัดทำรายละเอียดโครงการฯ หลักให้ชัดเจนที่สามารถอธิบายได้ว่าโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริคืออะไร มีวัตถุประสงค์ และรายละเอียดต่างๆ อย่างไร สำหรับใช้เป็นหลักในการเขียนโครงการฯ ของแต่ละปี สำหรับด้านการบริหารจัดการ (1) ควรมีการพิจารณาเพิ่มระยะเวลาของการดำเนินโครงการฯ เพื่อให้เยาวชนได้มีเวลาในการลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน และทำกิจกรรมจิตอาสามากขึ้น (2) การคัดเลือกเยาวชนจากต่างประเทศควรพิจารณาจากกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) เป็นลำดับแรก เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ซึ่งเยาวชนจะได้นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปปรับใช้และต่อยอดในประเทศของตน (3) อาจพิจารณาเพิ่มกลุ่มเป้าหมายเยาวชนจากสถาบันนานาชาติที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งเยาวชนเหล่านี้จะสามารถเข้าร่วมโครงการฯ ได้ง่ายกว่าเยาวชนที่มาจากต่างประเทศ (4) คุณลักษณะของพี่เลี้ยงและคณะทำงานควรมีความรู้ความเข้าใจในงาน โดยเฉพาะพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งจำเป็นต้องมีประสบการณ์การทำงานค่ายอาสา และทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เยาวชนเมื่อประสบปัญหา (5) ควรให้เยาวชนรุ่นพี่ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ มาเป็นพี่เลี้ยงในรุ่นต่อไป เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่รุ่นน้อง (6) ควรให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์การทำกิจกรรมด้านนี้ มาให้ความรู้เกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติจริงและการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งเรื่องความปลอดภัยเบื้องต้นกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินแก่พี่เลี้ยงและคณะทำงาน (7) การลงพื้นที่ควรมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ประจำกลุ่มเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เยาวชนขณะลงพื้นที่จริง ซึ่งหากเกิดปัญหาจะได้ให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาได้ (8) สำหรับสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ ควรจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ให้ชัดเจนกว่านี้ (9) ควรมีการปรับปรุงแอปพลิเคชัน Jitarsa ให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ด้านการติดตามผลและการขยายผล (1) ควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่ชัดเจน (2) ควรจัดให้มีกิจกรรมคืนสู่เหย้าชาวจิตอาสา เพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ทุกรุ่นได้มีโอกาสมาพบปะ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (3) ควรให้ความสำคัญในการติดตามผลหลังจากจบโครงการฯ แล้ว โดยพิจารณาว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่จะช่วยสนับสนุนให้เยาวชนนำไปต่อยอดและขยายผลได้

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง การศึกษาผลการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 8 ซึ่งสำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พลอย สืบวิเศษ และอาจารย์ที่ปรึกษาอีกสองท่าน ได้แก่ เอกอัครราชทูต สุจิตรา หิรัญพฤษดิ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ชูเกียรติ พันธ์พรประสิทธิ์ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ข้อบกพร่องและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงรายงานฉบับนี้ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ ที่กรุณาจัดการอบรมหลักสูตรที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ที่ทำให้ได้ความรู้แนวคิด และประสบการณ์ รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายนักบริหารการทูต ซึ่งจะได้นำมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการต่อไป

ขอขอบพระคุณท่านราชเลขาธิการที่กรุณาสับสนุนให้ผู้ศึกษาได้มาเข้ารับการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน โดยเฉพาะพี่ๆ และเพื่อนข้าราชการกองข่าว สำนักราชเลขาธิการ และเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือด้านข้อมูล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้รายงานนี้สำเร็จลงไปด้วยดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาในครั้งนี้ ขอมอบให้บิดามารดา ครูอาจารย์ สมาชิกทุกคนในครอบครัว และบุคคลใกล้ชิด ตลอดจนพี่ๆ และเพื่อนๆ นักบริหารการทูต รุ่นที่ 8 ทุกคน ที่คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุนการทำรายงานฉบับนี้มาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการจัดโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินี้ต่อไป เพื่อเป็นสื่อกลางการเผยแพร่ประโยชน์สุขที่ได้รับจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเป็นการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ

ศิริลักษณ์ ไตรศิริพานิช

สิงหาคม 2559

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา	2
1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา	2
1.5 สมมุติฐานการศึกษา	2
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	2
1.7 นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	4
2.2 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	8
2.3 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)	11
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร	14
บทที่ 3 ผลการศึกษา	16
3.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ	16
3.2 การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผล และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต	21
3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตาม แนวพระราชดำริ	21
3.4 ปัญหาและข้อจำกัด	22
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	25
4.1 สรุปผลการศึกษา	25
4.2 ข้อเสนอแนะ	27
บรรณานุกรม	31
ภาคผนวก	33
ก แบบคำถามสำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ	34
ข กำหนดการโครงการฯ รุ่นที่ 1-3	35
ค ภาพกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ	47
ประวัติผู้เขียน	53

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง	9
แผนภาพที่ 2 แนวคิดของหลักสูตร	18

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นเวลากว่า 7 ทศวรรษ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจเพื่อพสกนิกรชาวไทย ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทรงดูแลราษฎรอย่างทั่วถึง ไม่ว่าพื้นที่นั้นจะเดินทางไปด้วยความลำบากเพียงใด จะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน อีกทั้งทรงวางรากฐานชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของราษฎรให้พออยู่พอกิน และมีความสุขบนวิถีแห่งความพอเพียง บนหลักการทรงงานที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งในการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชดำริในการพัฒนาและช่วยเหลือพสกนิกร จะทรงคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า "...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่อ อาจจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวม อาจมานึกในใจว่า ให้ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไร ขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรมนั้นมิได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียว เป็นการให้เพื่อตัวเอง สามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้ ..." (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550: 19)

แม้ว่าในปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะไม่ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร แต่แนวพระราชดำริที่ได้พระราชทานไว้ยังคงมีการสืบสานเกิดเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และด้วยการทรงงานที่ทรงยึดหลักการดำเนินงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริง ทรงมีความละเอียดรอบคอบและทรงคิดค้นหาแนวทางพัฒนาเพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด นับเป็นแนวทางการพัฒนา เป็นศาสตร์ และภูมิปัญญาอันมีค่าอย่างยิ่ง และควรยึดเป็นแบบอย่างในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท การเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บังเกิดผลต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติตลอดไป

ในฐานะที่สำนักราชเลขาธิการเป็นหน่วยงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการเลขานุการในพระองค์ พันธกิจที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นสำนักราชเลขาธิการจึงได้ดำเนินการโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งโครงการฯ นี้ เป็นโครงการหนึ่งที่เผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ประจักษ์ ด้วยการสร้างประสบการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริให้กับเยาวชน ผ่านการลงมือทำ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างพลังจิตอาสาสู่การพัฒนาสังคม รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนที่มีความรู้ และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางการเผยแพร่ประโยชน์สุขที่ได้รับจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่สาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ จะได้มองเห็นคุณค่าวิถีชีวิตไทยได้ร่มพระบารมี เข้าใจผู้อื่น และพัฒนาตนเองสู่การมี

จิตอาสาช่วยเหลือสังคมส่วนรวม อีกทั้งเยาวชนเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปต่อยอดปรับใช้ และขยายผล รวมทั้งจะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่สิ่งที่ได้เรียนรู้และประโยชน์ของโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่เพื่อนเยาวชน และไม่เพียงแต่เยาวชนในประเทศเท่านั้น ยังมีเยาวชนในต่างประเทศที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการนำความรู้และประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผลให้เป็นที่ประจักษ์ในต่างประเทศด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้
- 1.2.2 เพื่อประเมินว่าสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

- 1.3.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาจากที่มาของโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งจากเอกสารโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3
- 1.3.2 ด้านประชากร เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 และพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม

1.4 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาจาก

- 1.4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการส่งแบบคำถามไปยังเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 รวมทั้งพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม
- 1.4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3

1.5 สมมุติฐานการศึกษา

กลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำรินี้มีการเรียนรู้วิถีชีวิตพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ สร้างเครือข่ายเยาวชนที่มีความรู้ และเป็นสื่อกลางการเผยแพร่ประโยชน์สุขที่ได้รับจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่สาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งเยาวชนมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรในพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

- 1.6.1 ได้ทราบถึงสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้
- 1.6.2 ได้ทราบสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ
- 1.6.3 ผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดโครงการฯ ในรุ่นต่อไป

1.7 นิยามศัพท์

โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่สร้างประสบการณ์การเรียนรู้วิถีชีวิต พึ่งพาตัวเองตามแนวพระราชดำริให้กับเยาวชน ผ่านการลงมือทำ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างพลังจิตอาสาสู่การพัฒนาสังคมและสร้างเครือข่ายเยาวชนที่มีความรู้และทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ประโยชน์สุขที่ประชาชนได้รับจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่สาธารณชนทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (สำนักราชเลขาธิการ, 2559)

เยาวชน คือ เยาวชนที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีอายุระหว่าง 18-23 ปี ที่ศึกษาในประเทศไทย และที่ศึกษาในต่างประเทศ รวมทั้งเยาวชนที่ศึกษาวิชาเอกไทยศึกษา (Thai Studies) ที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาหัวข้อเรื่อง "การศึกษามูลค่าการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสารวิชาการ งานเขียนต่างๆ รวมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)
4. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1.1 ความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินกลับจากทรงไปศึกษาจากประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในปีพุทธศักราช 2494 มีพระราชดำริที่จะดำเนินการกิจกรรมต่างๆ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของพสกนิกรของพระองค์ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ พระองค์จึงมีพระราชปรารภว่าเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรให้ทั่วทุกแห่ง ไม่ว่าจะเป็นป่าลึกหรือขุนเขาทุรกันดาร นอกเหนือจากพระราชประสงค์ที่จะได้สัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพสกนิกรของพระองค์อย่างใกล้ชิดแล้ว ยังมีพระราชประสงค์ที่จะทราบถึงความเดือดร้อนและความต้องการของราษฎร เพื่อที่จะได้ทรงใช้ทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ มาช่วยปัดเป่า หรือสนองตอบความต้องการของเขาเหล่านั้น

ในช่วงที่พุทธศักราช 2495 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่ชนบทภาคกลางก่อนเป็นภาคแรก ในลักษณะเป็นการส่วนพระองค์ ขณะเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ วังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในขณะที่มีพระชนมพรรษาเพียง 25 พรรษา แต่ด้วยน้ำพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่เปี่ยมไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรก จึงได้ถือกำเนิดขึ้นที่ตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

นายมนูญ มุขประดิษฐ์ รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ในขณะนั้น ได้เขียนเล่าไว้ในเรื่อง "ประทีปแห่งแผ่นดิน" ในหนังสือเรื่อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานจัดการทรัพยากรน้ำ ถึงที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการแรก สรุปความได้ว่า

ในปีพุทธศักราช 2495 ที่บ้านห้วยมงคล ตำบลหินเหล็กไฟ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และอยู่ห่างไกลความเจริญไม่ถึง 20 กิโลเมตร แต่ก็ยังไม่มี "ถนน" จากหมู่บ้านสู่ตลาดหัวหิน ประชาชนได้รับความลำบากในการเดินทางติดต่อกับภายนอกเป็นอย่างมาก

เช้าวันหนึ่ง รอยนต์พระที่นั่งได้เข้าไปถึง "บ้านห้วยมงคล" แล้วไปติดหล่ม ลุงรวร งามขำ เกษตรกรใจอารี พร้อมเพื่อนบ้านได้เข้ามาช่วยเหลือโดยที่ไม่ทราบว่าเป็นเจ้าของรถที่ขับมา ติดหล่มอยู่นั้นเป็นใคร เมื่อเจ้าของรถลงมาปรากฏแต่ตาจึงได้นึกถึงคำบอกเล่าจากผู้ใหญ่บ้านว่า "พระเจ้าอยู่หัว" กับ "สมเด็จพระราชินี" จะเสด็จพระราชดำเนินมาที่หัวหิน

ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับได้รับสั่งถามถึงปัญหาของหมู่บ้าน และทรงทราบว่า สิ่งที่ชาวบ้านห้วยมงคลต้องการมากที่สุดคือ "ถนน" และต่อมาอีกไม่นานโครงการพัฒนาราชดำริเพื่อการก่อสร้าง "ถนนสายห้วยมงคล" จึงได้เกิดขึ้น ซึ่งเป็น "ถนนมงคล" สายแรกเริ่มที่ทอดไปสู่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริแขนงต่างๆ ซึ่งปัจจุบันมีมากกว่า 2000 โครงการ (ในขณะนั้น) และกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ (กรุงเทพมหานคร, 2540: 42-43)

2.1.2 ลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2538: 10) ได้กล่าวถึง โครงการพระราชดำริในระยะแรกๆ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) โครงการที่มีลักษณะศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์ โครงการดังกล่าวนี้เท่ากับเป็นการเตรียมพระองค์ในด้านข้อมูลและความรอบรู้ ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่แก่เกษตรกร รวมทั้งเป็นการแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทย สภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นด้วย

2) โครงการที่มีลักษณะเริ่มเข้าไปแก้ไขปัญหาของเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรประสบปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตรกรรมมากขึ้นทุกขณะ ซึ่งในขณะที่พระองค์ทรงดำเนินการโครงการทดลองและเรียนรู้ไปด้วยนั้น ก็ทรงเริ่มก้าวสู่การดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรอย่างแท้จริง ระยะแรกโครงการยังจัดขอบเขตอยู่เฉพาะบริเวณรอบๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค รูปแบบของการพัฒนาแก้ไขปัญหา คือ การพัฒนาแบบผสมผสาน (Integrated Development) หลังจากนั้น โครงการในลักษณะนี้ก็ค่อยๆ ขยายขอบเขตออกไปสู่สังคมเกษตรในพื้นที่ ที่กว้างขึ้น

2.1.3 ประเภทของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่กำลังดำเนินงานอยู่ในขณะนี้ มีขอบเขตครอบคลุมการพัฒนาในหลายด้าน ได้แก่

- ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน
- ด้านการเกษตรและส่งเสริมอาชีพ
- ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- ด้านการจัดการและพัฒนาที่ดิน
- ด้านการพัฒนาคมนาคม
- ด้านการสาธารณสุข
- ด้านการศึกษา
- ด้านการวิจัย

- ด้านการสงเคราะห์ต่างๆ และอื่นๆ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดขึ้นในหลายๆ ด้านนั้นมีอยู่มากมาย ซึ่งในระยะแรกมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป คือ

1) โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการซึ่งทรงศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นการส่วนพระองค์ โดยทรงศึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญในวงการ ทรงแสวงหาวิธีทดลองปฏิบัติ ทรงพัฒนาและส่งเสริมแก้ไขดัดแปลงวิธีการเป็นระยะเวลาหนึ่ง เพื่อดูแลผลผลิตทั้งในพระราชฐาน และนอกพระราชฐาน ซึ่งทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานทดลองจนกว่าจะเกิดผลดี จนทรงแนพระราชทัยว่าโครงการนั้นๆ ได้ผลดีและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง จากนั้นจึงจะโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้รัฐบาลรับไปดำเนินการต่อไป

2) โครงการหลวง หมายถึง โครงการพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารบริเวณป่าเขาทางภาคเหนือ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในที่ลุ่มล่างซึ่งเป็นเขตชายแดนชาวไทยภูเขา ทรงพัฒนาชาวเขาให้อยู่ดีกินดี และเลิกการปลูกฝิ่น การตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย รวมถึงการเลิกการค้าสิ่งผิดกฎหมาย

3) โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการ เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง โครงการสาธารณกรมไทยสำหรับเยาวชน เป็นต้น

4) โครงการตามพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่ทรงวางแผนพัฒนาและพระราชทานข้อเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยทรงร่วมงานกับหน่วยงานรัฐบาล ซึ่งมีทั้งพลเรือน ทหาร ตำรวจ ปัจจุบันเรียกว่า โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมถึงงานที่มีลักษณะเป็นงานด้านวิชาการ เช่น งานวิจัย เป็นต้น

2.1.4 หลักการของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้เป็นไปตามแนวพระราชดำริและบรรลู่วัตถุประสงค์ ควรดำเนินการโดยมีหลักการสำคัญ คือ

1) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นเสมอว่าโครงการของพระองค์นั้นเป็นโครงการที่มุ่งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ราษฎรประสบอยู่ ดังมีพระราชดำรัสถึงความจำเป็นที่ว่า "...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก ...เป็นอย่างนั้นต้องแก้การปวดหัวนี้ก่อน แต่ปวดหัวใช้ยาแก้ปวด ... หรือยาอะไรก็ตามที่แก้ปวดหัวนั้นมันไม่ได้แก้อาการจริง แต่ต้องแก้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะอยู่ในสภาพที่คิดได้ แล้วอีกอย่างก็คือ แบบ Macro นี้ เขาจะทำแบบรีอทั้งหมด ฉันไม่เห็นด้วย ... อย่างบ้านคนเราอยู่ เราบอกบ้านนั้นมันผุดตรงโน้นผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม ... เอาตกลงรื้อบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหน ไม่มีที่อยู่ ก็ต้องค้าเสียก่อน แล้วค่อยๆ ดูตรงนี้นั่งพออยู่ได้ ...ไปรื้อตรงห้องโน้นแล้วก็ค่อยๆ สร้างแล้วมารื้อตรงห้องนี้ ... วิธีทำจะต้องค่อยๆ ทำ จะไประเบิดหมดไม่ได้ ..."

ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เน้นหลักมุ่งแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า ซึ่งต้องการแก้ไขอย่างรีบด่วน ได้แก่ การป้องกันน้ำท่วมในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะมีผลในระยะยาวต่อไป

2) การพัฒนาต้องเป็นไปตามขั้นตอน ตามลำดับความจำเป็น และประหยัด ทั้งนี้เพื่อให้มีรากฐานที่มั่นคงก่อนแล้วจึงดำเนินการเพื่อความเจริญก้าวหน้าในลำดับต่อไป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนในลักษณะการพึ่งตนเอง ทรงใช้คำว่า "ระเบิดจากข้างใน" นั่นคือ ทำให้ชุมชนและหมู่บ้านมีความเข้มแข็งก่อนตามความจำเป็นและความเหมาะสมกับสภาพ เพื่อที่ราษฎรเหล่านั้นจะได้พึ่งตนเองได้ แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอกได้อย่างไม่ลำบาก มิใช่การนำความช่วยเหลือหรือบุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชนที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว

3) การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นด้วยการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความเข้มแข็งที่จะมีแนวคิดในการดำรงชีวิตต่อไปแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพและสามารถ "พึ่งตนเอง" ได้ในที่สุด ดังพระราชดำรัสว่า "...การเข้าใจถึงสถานการณ์ของผู้ที่เราจะช่วยเหลือนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด การช่วยเหลือให้เขาได้รับสิ่งที่เขาควรจะได้รับตามความจำเป็นอย่างเหมาะสม จะเป็นการช่วยเหลือที่ได้ผลดีที่สุด เพราะฉะนั้นในการช่วยเหลือแต่ละครั้งแต่ละกรณีจำเป็นที่เราจะต้องพิจารณาถึงความต้องการและความจำเป็นก่อน และต้องทำความเข้าใจกับผู้ที่เราจะช่วยให้เข้าใจด้วยว่าเขาอยู่ในฐานะอย่างไร สมควรที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างไร เพียงใด อีกประการหนึ่งในการช่วยเหลือนั้น ควรยึดหลักสำคัญว่า เราจะช่วยเขาเพื่อให้เขาสามารถช่วยตนเองได้ต่อไป ..."

4) การส่งเสริมความรู้และเทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่เหมาะสม ทรงเห็นควรที่จะสร้างเสริมสิ่งที่ราษฎรในชนบทขาดแคลนและเป็นความต้องการ คือ ความรู้ในการทำมาหากิน การทำการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ พระองค์เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ของความสำเร็จ มีพระราชประสงค์ที่จะให้ราษฎรในชนบทมีโอกาสได้รู้ได้เห็นตัวอย่างของความสำเร็จนี้ และนำไปปฏิบัติได้เอง จึงพระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ขึ้นในทุกภูมิภาคของประเทศ เพื่อเป็นสถานที่ศึกษาทดลองวิจัย และแสวงหาความรู้เทคนิควิชาการสมัยใหม่ที่ราษฎรได้รับ นำไปดำเนินการเองได้ และเป็นวิธีการที่ประหยัด เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคนั้นๆ เมื่อได้ผลจากการศึกษาแล้ว จึงได้นำไปส่งเสริมให้เกษตรกรได้ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไป พระองค์ปรารถนาที่จะให้ตัวอย่างของความสำเร็จทั้งหลายได้กระจายไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ผลอย่างจริงจัง

5) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระราชหฤทัยในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมานั้นเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างฟุ่มเฟือย โดยมีได้มีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม จนในที่สุดทรัพยากรธรรมชาติได้เสื่อมโทรมลงอย่างเห็นได้ชัด พระองค์ทรงเห็นการพัฒนาเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติจะมีผลโดยตรงต่อก่พัฒนาการเกษตร จึงทรงมุ่งที่จะให้มีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้อย่างมากที่สุด เพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในระยะยาว และยังได้ทรงส่งเสริมให้ราษฎรรู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุดถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อประโยชน์ในระยะยาว ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

6) การส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ช่วงแรกของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงและรวดเร็ว โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศเปลี่ยนไปสู่การผลิตที่มีภาคอุตสาหกรรมและบริการเป็นหลัก มีผลให้สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงจากสังคมชนบทสู่ความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ความเจริญส่วนใหญ่ มักจะอยู่ที่เมืองหลักในภูมิภาคและรอบกรุงเทพมหานคร ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และภาวะมลพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ พระองค์จึงมีพระราชดำริที่จะแก้ไขปัญหา ดังกล่าว ดังนั้น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองจึงเกิดขึ้น เช่น การกำจัดน้ำเสียโดยวิธีต่างๆ ตามความเหมาะสม การกำจัดขยะอย่างถูกต้องและไม่เป็นการทำลายสภาพแวดล้อมทางอากาศและในแหล่งน้ำใต้ดิน เป็นต้น

2.2 แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

"...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมักไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป..."

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จาการเสด็จพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551: 4)

2.2.1 ความหมายของความพอเพียงและเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 30 ปี เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอก

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง (Self Sufficiency) อยู่ได้โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้ตนเอง และผู้อื่น ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อนมีความพอกินพอใช้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศได้

2.2.2 หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ ดังนี้

- 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ
- 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
- 3) การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

(1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

(2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แผนภาพที่ 1 องค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง (ที่มา: เศรษฐกิจพอเพียง.net)

2.2.3 การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวปรัชญาที่ทุกคน สามารถนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันและพัฒนาธุรกิจการค้าได้ ไม่ว่าจะเป็น นักเรียน เกษตรกร ข้าราชการ ชุมชน และประชาชนทั่วไป ตลอดจนบริษัท ห้างร้าน สถาบันต่างๆ ทั้งนอกภาคการเกษตรและในภาคการเกษตร ซึ่งสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551: 12-21)

1) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการและทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศอย่างสมดุล เพื่อจะได้ละเว้นการประพฤติดีมิชอบ ไม่ตระหนี่ เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใดๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต โดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้เป็นที่พึงของตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด

2) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคลและครอบครัวต่างๆ ที่เฝ้าหาความก้าวหน้าบนพื้นฐานของปรัชญาแห่งความพอเพียง คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตจนสามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพ ภูมิสังคมของแต่ละชุมชน โดยพยายามใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิดร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวมและความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติปัญญา ความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริตอดกลั้นต่อการกระทบทระทั้ง ขยันหมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

3) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

แผนการบริหารจัดการประเทศ ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติมีความร่วมมือ และ การพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบคอบเป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงโดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ด้วยมีความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความเป็นจริงระหว่างกันของคนในประเทศจนนำไปสู่ความสามัคคีและจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไป

อย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานการณ์ ความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นเป็นตอนเป็นลำดับต่อไป

4) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มเกษตรกร

ได้แก่ เกษตรทฤษฎีใหม่

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดการพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่สอดคล้องสมดุลกับระบบนิเวศ เพื่อให้พออยู่พอกิน สมควรแก่อัตภาพในระดับที่ประหยัดและเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาด และพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุน วิชาการ ความรู้เทคโนโลยีจากธุรกิจเอกชน เช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ มูลนิธิต่างๆ มาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โดยสรุป แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และมีการรวมกลุ่มกัน และเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่นที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน โดยประยุกต์ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา และทรัพยากรด้านต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและดำเนินชีวิต

5) การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียงจะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ระยะสั้น ฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินการอยู่และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆ ไม่ให้เกิดขึ้น และต้องมีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือค้าขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทนในการพัฒนาธุรกิจไม่ให้ความบกพร่องและก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และระบบนิเวศในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผลตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทคู่ค้า ผู้ถือหุ้น และสังคมวงกว้าง รวมถึงสิ่งแวดล้อม

2.3 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

2.3.1 ความหมายของการเรียนรู้

Klein กล่าวว่า การเรียนรู้ (Learning) คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ

การเรียนรู้ (Learning) คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเนื่องมาจากการประสบการณ์ที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหรือจากการฝึกหัด (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2539)

การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร โดยเป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง มิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิริยาสะท้อน (Kimble and Garnezy) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Hilgard and Bower) การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลง อันเป็นผลเนื่องมาจากการประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา (Cronbach) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้

การเรียนรู้ คือ

- 1) การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
- 2) การเรียนรู้เป็นผลจากการฝึกฝน
- 3) การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรจนเป็นนิสัย มิใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมชั่วคราว
- 4) การเรียนรู้ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง แต่ทราบจากการกระทำที่เป็นผลจากการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจากเดิมไปสู่พฤติกรรมใหม่ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกฝน

เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง
2. การทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ความสนใจเปลี่ยนแปลง

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

2.3.2 กฎแห่งการเรียนรู้

กฎแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 กฎ ได้แก่

- 1) กฎแห่งผล (Law of Effect) คือ การเรียนรู้จะเกิดผลดีถ้ามีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองในลักษณะที่พอใจ
- 2) กฎแห่งการฝึก (Law of Exercise) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่ออินทรีย์ได้รับการฝึกฝนบ่อยครั้ง

- กฎแห่งการใช้ (Law of Used) มีการกระทำหรือใช้บ่อยๆ การเรียนรู้จะยิ่งคงทนถาวร

- กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disused) ไม่มีการกระทำหรือไม่ใช้การเรียนรู้ก็อาจเกิดการลืมได้

3) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนพร้อมที่จะเรียน

2.3.3 ธรรมชาติของการเรียนรู้

ธรรมชาติของการเรียนรู้เป็นกระบวนการชนิดหนึ่ง ประกอบด้วย

1) จุดมุ่งหมายของผู้เรียน (Goal) หมายถึงสิ่งที่ผู้เรียนต้องการหรือสิ่งที่ผู้เรียนมุ่งหวัง การเรียนอย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย คือไม่ทราบว่าจะเรียนไปทำไม ย่อมจะไม่บังเกิดผลดีขึ้นได้ ครูควรชี้ให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดมุ่งหมายในการเรียนวิชาต่างๆ ว่าคืออะไร เพื่ออะไร

2) ความพร้อม (Readiness) เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักเรียนหรือผู้เรียนแต่ละคน หมายถึงวุฒิภาวะของผู้เรียนด้วย คนที่มีความพร้อมจะเรียนได้ดีกว่าทั้งๆ ที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จึงควรสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อให้เขาพร้อมที่จะเรียนได้

3) สถานการณ์ (Situation) หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าต่างๆ ที่มากระทำต่อผู้เรียน เช่น การเรียนการสอน สถานการณ์ต่างๆ ฯลฯ คนหรือสัตว์จะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้เข้าไปมีประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างแท้จริง

4) การแปลความหมาย (Interpretation) เป็นการศึกษาหาสู่ทางในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่เพื่อเข้าไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือการวางแผนการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายโดยพิจารณาส่งแวดล้อมหรือสถานการณ์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ การจะบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นอาจมีหลายวิธี และอาจจะมียุวิธีหนึ่งที่ดีที่สุด การที่คนจะเลือกวิธีใดนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการแปลความหมายเป็นสำคัญ

5) ลงมือกระทำ (Action) เมื่อแปลสถานการณ์แล้ว ผู้เรียนจะลงมือตอบสนองสถานการณ์หรือสิ่งเร้าในทันที การกระทำนั้นผู้เรียนย่อมจะคาดหวังว่าจะเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้เขาบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

6) ผลที่ตามมา (Consequence) หลังจากตอบสนองสิ่งเร้าหรือสถานการณ์แล้ว ผลที่ตามมาคือ อาจจะประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จะเกิดความพอใจ (Confirm) ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จย่อมไม่พอใจ ผิดหวัง (Contradict) ถ้าประสบผลสำเร็จก็จะเป็นแรงจูงใจให้ทำกิจกรรมอย่างเดิมอีก ถ้าไม่บรรลุจุดมุ่งหมายอาจหมดกำลังใจ ท้อแท้ที่จะตอบสนองหรือทำพฤติกรรมต่อไป

7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง (Contradict) ซึ่งจะกระทำใน 2 ลักษณะคือ ปรับปรุงการกระทำของตนใหม่เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยย้อนไปพิจารณาหรือแปลสถานการณ์หรือสิ่งเร้าใหม่ แล้วหาวิธีกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทางให้ได้ อีกประการหนึ่ง อาจเลิกไม่ทำกิจกรรมนั้นอีก หรืออาจจะกระทำซ้ำๆ อย่างเดิมโดยไม่เกิดผลอะไรเลยก็ได้

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัคร

2.4.1 ความหมายของอาสาสมัคร

“อาสาสมัคร” เป็นคำที่เทียบเคียงความหมายกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Volunteer” โดยที่คำว่า “Volunteer” นี้ ได้มีการใช้ครั้งแรกในช่วงศตวรรษที่ 17 ซึ่งหมายถึงผู้ที่สมัครเข้าเป็นทหารโดยไม่ได้ถูกบังคับให้เป็นตามปกติ กล่าวคือสมัครใจที่จะเป็นเอง และความหมายนี้ยังใช้รวมไปถึง การสมัครใจทำงานใดๆ โดยไม่รับค่าตอบแทน (Oxford English Dictionary) นอกจากนี้มีคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับคำว่า “อาสาสมัคร” อีก 2 คำ คือ “Voluntarism” และ “Volunteerism” โดยคำแรกมีความหมายที่ใช้กับกิจกรรมที่ทำบนความสมัครใจ ใช้กันในองค์กรเอกชนที่ไม่ได้ถูกระบุทำหน้าที่นั้นๆ ตามกฎหมาย ส่วนคำที่ 2 คือ Volunteerism นี้ เป็นคำที่ใช้กันมากและมีความหมายที่กว้างกว่าคำแรก กล่าวคือ เรื่องใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอาสาสมัคร หรือการอาสาเข้าไปทำเรื่องใดๆ โดยไม่จำกัดประเภทของกลุ่มหรือองค์กร ดังนั้นจุดต่างที่ชัดเจนของ 2 คำนี้อยู่ตรงที่ “Voluntarism” เน้นที่ตรงองค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ขณะที่ “Volunteerism” มีความหมายถึงกิจกรรมอาสาสมัครที่ครอบคลุมหน่วยงานทุกประเภทซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐด้วย (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, “อาสาสมัคร: การพัฒนาตนเองและสังคม”: 1)

2.4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะการเป็นอาสาสมัคร

จากสถานะการมีจิตใจและพฤติกรรมอาสาสมัคร มีความพยายามในการศึกษาว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งเสริมให้คนประสงค์เป็นอาสาสมัครเพื่อนำไปสู่กระบวนการในการส่งเสริมให้เกิดการมีจิตใจอาสาสมัครมากยิ่งขึ้นในทุกๆ สังคม เพราะ “อาสาสมัคร” จัดได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสูงในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ ในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อสถานะการเป็นอาสาสมัคร เราอาจแบ่งปัจจัยนี้ออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่สิ่งที่เป็ทุนเดิมของตนเอง อันได้แก่ การศึกษาและทักษะฝีมือต่างๆ โดยจากการศึกษาพบว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาและอาชีพสูงมีแนวโน้มที่จะร่วมเป็นอาสาสมัคร
- 2) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ระบบเครือข่ายด้านสังคมต่างๆ เช่น เพื่อนๆ ที่สนใจงานอาสาสมัครเช่นกัน ครอบครัวสนับสนุน ความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว การนับถือศาสนาและการไปโบสถ์

2.4.3 ประโยชน์ที่ตัวอาสาสมัครได้รับ

- 1) ก่อให้เกิดการพัฒนาสภาวะจิตใจและอารมณ์ให้มีความมั่นคงสูงขึ้น Mary Pipher (1996) นักจิตวิทยาคลินิกได้ทำการศึกษากลุ่มวัยรุ่นและครอบครัวพบว่า การเข้ามาเกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครทำให้บุคคลเหล่านี้ช่วยลดสภาวะความหมกมุ่นต่อตนเอง ช่วยลดอาการชอบพูดจาถากถาง (Cynicism) ผู้อื่น แก้อาการซึมเศร้า (Depression) และอาการหลงตนเอง (Narcissism)
- 2) ทำให้รู้สึกว่ามีชีวิตเองมีค่ามีประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งเป็นความรู้สึกเชิงบวกต่อตนเองในกลุ่มคนทุกวัย นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างนิสัยอ่อนโยนนุ่มนวล จิตใจดีงาม และชอบช่วยเหลือผู้อื่น

3) ได้เรียนรู้ความรู้และทักษะการทำงานใหม่ๆ อันเป็นการเพิ่มศักยภาพกับอาชีพ การงานในอนาคต กรณีที่เป็นวัยรุ่น ประสบการณ์นี้อาจส่งผลต่อการได้รับการพิจารณาในการ สมัครงานต่อไปรวมถึงทางเลือกในอาชีพที่มากขึ้น

4) หลุดพ้นจากความซ้ำซากจำเจในชีวิต โดยการทำกิจกรรมอาสาสมัครที่อาจพบ ความสนุกและความท้าทาย

5) พัฒนาผลการเรียนได้ดีขึ้น จากการสำรวจในกลุ่มเยาวชนที่ทำงานอาสาสมัครใน ประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ส่วนใหญ่มีผลการเรียนที่ดีขึ้นหลังจากการเข้ามาเป็นอาสาสมัคร ซึ่งอาจ เป็นเพราะการเข้ามาเป็นอาสาสมัครทำให้เยาวชนเหล่านี้ตระหนักถึงคุณค่าของการใช้เวลาให้เป็น ประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ทำให้มีการจัดเวลาให้กับตนเองด้านการศึกษาอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

6) ได้เพื่อนใหม่ๆ เนื่องจากการทำงานอาสาสมัครส่วนใหญ่มักทำงานกลุ่มเป็นทีม อาสาสมัครจึงได้มีโอกาสรู้จักเพื่อนใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างผู้ที่มีความสนใจและใส่ใจต่อการแก้ไข ปัญหาสังคมร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนและขยายโลกทัศน์ส่วนตัวให้กว้างขึ้น

7) เรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น กล่าวคือนอกจากได้เพื่อนใหม่แล้ว การที่ อาสาสมัครได้ทำงานให้บริการผู้ด้อยโอกาส ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่แต่ละคนประสบซึ่ง อาจแตกต่างกันออกไป รวมถึงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดเห็น ทศนคติ และพฤติกรรม สิ่งนี้ย่อม ก่อให้เกิดความเข้าใจในความแตกต่างกันของเพื่อนมนุษย์ ทำให้ผู้เป็นอาสาสมัครเป็นผู้ให้ความเคารพ ต่อผู้อื่น

8) พัฒนาภาวะความเป็นผู้นำให้กับตนเอง อาสาสมัครอาจต้องตัดสินใจใน กิจกรรมที่ตนเองรับผิดชอบทำอยู่ และการที่ต้องทำงานร่วมกับเพื่อนอาสาสมัครและผู้รับบริการ สิ่งนี้ นำไปสู่การเรียนรู้และพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำในภายภาคหน้า

9) พัฒนาการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ การเป็นอาสาสมัครทำให้เกิด การเรียนรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของความเป็นพลเมือง ความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลเหล่านี้หากมี โอกาสได้เป็นตัวแทนหรือผู้นำของประเทศ ย่อมเป็นผู้ที่มีความรู้และเข้าใจปัญหาสังคมของประเทศได้ เป็นอย่างดี

บทที่ 3

ผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง "การศึกษามูลของการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" ผู้ศึกษาได้ส่งแบบคำถามไปยังเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 และพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม โดยเน้นสิ่งที่เยาวชนได้รับรู้ เรียนรู้ และเข้าใจจากการที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ รวมทั้งได้ศึกษาจากเอกสารโครงการฯ รุ่นที่ 1-3 และอาศัยแนวคิดที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 นำมาประมวลเป็นแนวทาง ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ
 - 1.1 โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
 - 1.2 เศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.3 ชีวิตที่พึ่งพาตนเอง
 - 1.4 พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
 - 1.5 ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้
2. การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
 - 3.1 เกี่ยวกับการจัดการโครงการ ฯ
 - 3.2 เกี่ยวกับกิจกรรม
 - 3.3 เกี่ยวกับพี่เลี้ยง/คณะทำงาน
 - 3.4 ข้อเสนอแนะ
4. ปัญหาและข้อจำกัด

3.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

3.1.1 โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักราชเลขาธิการ มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อให้เยาวชนรู้ เข้าใจ เห็นคุณค่าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2) เพื่อให้เยาวชนรู้ เข้าใจหลักการทรงงาน (3) เพื่อให้เยาวชนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ และ (4) เพื่อให้เกิดเครือข่าย นำความรู้ไปเผยแพร่ และขยายผลต่อ โดยมีแนวคิดของหลักสูตร คือ "การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ" ได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งได้มีโอกาสเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตและใช้ชีวิตร่วมกับชุมชนชนบท ลงมือ

ปฏิบัติจริง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเพื่อนเยาวชนจิตอาสา และทำกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน ซึ่งใช้เวลาประมาณ 3 สัปดาห์

โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ได้เริ่มดำเนินการในปีแรกคือ ปี 2556 ปัจจุบันมีเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้วจำนวน 3 รุ่น และขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินโครงการฯ ในรุ่นที่ 4 (ระหว่างวันที่ 4-29 กรกฎาคม 2559) ทั้งนี้ เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ คือเยาวชนไทยที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาภายในประเทศและต่างประเทศ หรือเยาวชนต่างประเทศที่ศึกษาวิชาไทยศึกษา (Thai Studies) ที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้

การคัดเลือกเยาวชนเพื่อเข้าร่วมโครงการฯ ส่วนหนึ่งคือเยาวชนที่อยู่ในประเทศไทย อีกส่วนหนึ่งคือเยาวชนที่มาจากต่างประเทศทั้งที่เป็นคนไทยหรือชาวต่างประเทศที่ศึกษาหลักสูตรไทยศึกษา (Thai Studies) ที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ โดยจะคัดเลือกจากบทความที่เยาวชนทั่วประเทศส่งเข้ามาตามหัวข้อที่กำหนด ซึ่งได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้เยาวชนได้รับทราบข้อมูลโครงการฯ ณ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศ พร้อมร่วมส่งบทความเพื่อให้คณะกรรมการคัดเลือก นอกจากจะมีการประชาสัมพันธ์ ณ สถาบันการศึกษาต่างๆ แล้ว ยังมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งเว็บไซต์ของสถานเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศต่างๆ เพื่อเชิญชวนให้เยาวชนในต่างประเทศที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดร่วมส่งบทความเพื่อคัดเลือกต่อไป จำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ รุ่นที่ 1-3 กำหนดจำนวนรุ่นละประมาณ 40 คน เป็นเยาวชนในประเทศไทยจำนวน 30 คน และเยาวชนในต่างประเทศจำนวน 10 คน แต่ 3 รุ่นที่ผ่านมา เยาวชนจากต่างประเทศมีจำนวนไม่เพียงพอตามที่กำหนดไว้ จึงได้เพิ่มจำนวนเยาวชนในประเทศไทยให้ครบตามจำนวน แต่สำหรับในรุ่นที่ 4 ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินโครงการฯ มีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น ประมาณ 50 คน ซึ่งเพิ่มขึ้นทั้งเยาวชนในประเทศไทยและจากต่างประเทศ

การดำเนินการโครงการฯ นั้น ในสองปีแรก คือ รุ่นที่ 1 และ 2 สถานที่ดำเนินกิจกรรม ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทภายนอก ส่วนในรุ่นที่ 3 และ 4 ดำเนินกิจกรรม ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดสกลนคร ซึ่งสำนักราชเลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการเอง เนื่องจากผู้บริหารสำนักราชเลขาธิการเห็นว่าสำนักราชเลขาธิการสามารถดำเนินการโครงการในลักษณะนี้ได้เอง อีกทั้งเห็นว่าบุคลากรสำนักราชเลขาธิการมีความสามารถและมีศักยภาพในการดำเนินการโครงการฯ นี้ได้เช่นกัน และเพื่อให้บุคลากรของสำนักราชเลขาธิการได้มีโอกาสเรียนรู้เช่นเดียวกับเยาวชน และได้มีประสบการณ์การทำงานและเป็นพี่เลี้ยงนอกเหนือจากงานประจำที่ทำด้วย

สำหรับการดำเนินกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาฯ นั้น เป็นกิจกรรมค่ายอบรมเชิงปฏิบัติการแบบค้างคืน ระยะเวลา 21 วัน สำหรับรุ่นที่ 1-2 และ 24 วัน สำหรับรุ่นที่ 3 ซึ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ฝึกฝนความรู้เชิงวิชาการและลงมือปฏิบัติจริง โดยกิจกรรมแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 1) พิธีเปิดโครงการ
- 2) กิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมการเติมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมเยาวชนจิตอาสา กิจกรรมศึกษาดูงานแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และกิจกรรมฝึกปฏิบัติในชุมชนขยายผล
- 3) กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์สู่การสร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสา
- 4) พิธีแถลงผลการดำเนินการโครงการ "เยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" ซึ่งในวันดังกล่าวนี้ จะเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความรู้สึกรัก และความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการเข้าร่วมโครงการฯ นี้

จากการศึกษาพบว่า เยาวชนมีความเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริว่า เป็นโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักพระราชเลขธิการ จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยและเยาวชนไทยในต่างประเทศที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาได้มาศึกษาและเรียนรู้พระราชกรณียกิจและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ด้วยการเข้าค่ายที่ทำให้เยาวชนเกิดกระบวนการเรียนรู้งานที่พ่อทำ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้วิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ให้มีความ "เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา" รวมทั้งได้แสดงพลังจิตอาสาที่เยาวชนแต่ละคนมีสู่โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ตลอดจนจะได้เป็นผู้นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการฯ ไปถ่ายทอดบอกต่อสู่เพื่อนเยาวชนและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

แผนภาพที่ 2 แนวคิดของหลักสูตร

ที่มา: สำนักพระราชเลขธิการ, 2557: 8

3.1.2 เศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาพบว่าเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้นและเข้าใจด้วยว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบไปด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดย 3 ห่วง คือ (1) ความพอประมาณ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอดี รู้จักตนเองว่าเป็นอะไร มีอะไร รู้จักสิ่งที่จะทำ การวางตัว รวมถึงการใช้ชีวิต (2) ความมีเหตุผล คือ รู้ว่าเหตุผลคืออะไร เข้าใจและตัดสินใจด้วยเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์ และ (3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง คือ การเตรียมความพร้อมที่จะเผชิญหรือเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และต้องตั้งอยู่บน 2 เงื่อนไข คือ (1) เงื่อนไขความรู้ คือ ความรู้ด้านวิชาการต่างๆ และ (2) เงื่อนไขคุณธรรม คือ การใช้ชีวิตด้วยความเพียรอดทน ซื่อสัตย์สุจริต

นอกจากนี้ ทำให้เยาวชนได้เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องไกลตัว เป็นวิถีอย่างไทยแท้ที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งไม่ใช่เป็นหลักคิดเฉพาะกับเกษตรกรเท่านั้น แต่สามารถนำมาใช้ได้กับทุกสาขาอาชีพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน 3 ห่วง 2 เงื่อนไขข้างต้น อีกทั้งเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สอนให้เดินสายกลางพึ่งพาตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ใช้ชีวิตด้วยความมีสติรอบคอบระมัดระวัง รู้จักประหยัดอดออม ใช้เงินและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

การที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เยาวชนเห็นว่า นอกจากการเกษตรแบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริที่มีการใช้พื้นที่หรือสิ่งที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แล้วนั้น ยังได้เรียนรู้หลักการใช้ชีวิตแบบพอเพียง หมายถึง การรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนเองมี เห็นได้จากตัวอย่างเกษตรกรที่เยาวชนได้อาศัยอยู่ด้วยว่า มีความพอประมาณ พอเพียงในสิ่งที่ตนเองมี และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สิ่งของเครื่องใช้แม้ว่าจะไม่ได้มีราคาแพง แต่เป็นสิ่งที่ใช้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือทดแทนกันได้ มีความเป็นอยู่แบบพอเพียง สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้

3.1.3 ชีวิตที่พึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ

จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ ทำให้เยาวชนได้เข้าใจว่า ชีวิตที่พึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริเป็นการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทำให้ตนเองมีอยู่ มีกิน มีใช้ และมีความสุขสมบูรณ์ของธรรมชาติด้วยการประกอบอาชีพที่สุจริต และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น เกิดภัยธรรมชาติ หรือภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ก็มีภูมิคุ้มกันในตัวเองที่ดีในระดับหนึ่ง อาจจะเดือดร้อนบ้าง แต่ก็ยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเมื่อมีโอกาส มีกำลังกาย กำลังความสามารถ หรือกำลังทรัพย์มากพอ ก็แบ่งปันให้ผู้ที่เดือดร้อนหรือต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นสังคมที่เข้มแข็ง ที่รู้จักการแบ่งปัน และเป็นสังคมที่มีความสุข

สำหรับชีวิตที่พึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริที่เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับจากการเข้าร่วมโครงการฯ นั้น เยาวชนได้เรียนรู้ว่า การพึ่งพาตนเอง คือ การที่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองเป็นนายของตัวเอง โดยไม่ต้องไปเป็นลูกจ้าง มีความสุขกับสิ่งที่เป็นอยู่ โดยการพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ คือ การนำเอาความรู้หลักคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง โดยไม่ได้นำมาทั้งหมด แต่เป็นการปรับใช้เพื่อให้เหมาะกับตนเอง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3.1.4 พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ ทำให้เยาวชนเห็นว่าพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถนั้น มีมากมายเป็นล้นพ้นจนมิอาจบรรยายได้ แต่สิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้ขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงสละความสุขส่วนพระองค์และทรงงานหนักเพื่อพสกนิกร และแม้จะต้องทรมานพระวรกายเพียงใดแต่ก็ทรงทำด้วยเหตุผลเพียงอยากเห็นพสกนิกรของพระองค์อยู่ดีกินดี ไม่ว่าที่ไหนบนผืนแผ่นดินไทยที่มีความเดือดร้อนยากไร้ หรืออยู่ห่างไกลความเจริญเพียงใด จะเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานความช่วยเหลือ บำบัดทุกข์ บำรุงสุข แก้อัน และพัฒนาความเป็นอยู่ให้แก่ประชาชน ทรงทำให้เห็นว่าแต่ละพื้นที่สามารถทำให้ดีขึ้นได้ ตามสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้นๆ อีกทั้งยังพระราชทานพระราชดำริเกิดเป็นโครงการต่างๆ มากมาย รวมทั้งโครงการฟาร์มตัวอย่างเพื่อให้ประชาชนมีอาชีพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้มีการพึ่งพาตนเอง และใช้ชีวิตแบบพอเพียงและมีความสุข

3.1.5 ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้

เยาวชนมีความเห็นว่า การได้เข้าร่วมโครงการฯ นี้ ได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ซึ่งมากกว่าที่คิดไว้ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ สรุปได้ดังนี้

1) ด้านความรู้ เยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ได้แก่

- เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

- เกี่ยวกับแนวทางตามพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ได้เข้าใจคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง"
- ได้เรียนรู้หลักคิด แนวคิดการใช้ชีวิตจากเกษตรกรตัวอย่าง
- ได้เรียนรู้เทคนิคการทำเกษตร และแนวคิดในการประกอบอาชีพในอนาคต

2) ด้านประสบการณ์ เยาวชนได้รับประสบการณ์ในหลายด้าน ได้แก่

- ได้เรียนรู้การใช้ชีวิตเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

- ได้ลงพื้นที่จริงในการทำโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับชุมชน
- ทำให้มีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น
- ได้เครือข่ายเยาวชนที่มีความรัก ความผูกพัน มีความเป็นจิตอาสา พร้อมทั้ง

จะเป็นผู้ให้เมื่อมีโอกาส

- ได้รับความสุข ไม่มีสุขไหนจะเท่ากับการให้ การได้ทำตัวให้มีคุณค่า ทำงานเพื่อคนอื่น เป็นความสุขที่หาซื้อไม่ได้

3.2 การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบว่าเยาวชนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และขยายผล ดังนี้

1) นำคำว่า "พอเพียง" ไปใช้ โดยการลดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เลือกซื้ออาหารให้พอดี ไม่เหลือทิ้ง ซื้อสิ่งของโดยคำนึงถึงประโยชน์และความจำเป็นเป็นหลัก และทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ทุกเดือน

2) นำความรู้เกี่ยวกับการเกษตรมาปรับใช้ ด้วยการปลูกผักสวนครัวที่บ้าน เช่น มะละกอ พริก มะเขือเทศ ข่า ตะไคร้ เป็นต้น

3) นำแนวคิด "การไม่ยึดตำรา" โดยเห็นว่า ไม่มีสิ่งใดจะถูกต้องหรือตรงตามทฤษฎี ซึ่งแต่ละสิ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ หากเรารู้จักคิดเผื่อ หรือคิดนอกกรอบ จะทำให้มีโอกาสพบสิ่งใหม่ๆ หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มากขึ้น

4) นำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่สู่ครอบครัว เพื่อนเยาวชน และรุ่นน้อง เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ในหลากหลายช่องทาง ทั้งจากตัวบุคคล จากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ Facebook แอปพลิเคชัน Line หรือ Blog ส่วนตัวของเยาวชนจิตอาสา รวมทั้งสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

5) จากการเข้าร่วมโครงการฯ มีการสร้างเครือข่ายของเยาวชนจิตอาสา เพื่อช่วยเผยแพร่เรื่องราวดีๆ ที่ได้รับการเข้าร่วมโครงการฯ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมดีๆ เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโดยให้เยาวชนรุ่นพี่ไปถ่ายทอดประสบการณ์แก่นักศึกษา ณ มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งผ่านรายการเสียงตามสายสำนักงานราชเลขาธิการ และทางสถานีวิทยุสุราษฎร์

6) ที่ผ่านมาหลังจากจบโครงการฯ แล้วเยาวชนจิตอาสาได้ต่อยอดจัดทำโครงการจิตอาสา ได้แก่ กิจกรรมจิตอาสา ณ โรงเรียนสอนคนตาบอด กรุงเทพฯ และโครงการเยาวชนจิตอาสารักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี และจันทบุรี ซึ่งเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสารุ่นต่อรุ่น รวมทั้งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ประจักษ์ด้วย

3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

3.3.1 เกี่ยวกับการจัดการโครงการ

เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการฯ นี้ เป็นโครงการที่ดีมาก เพราะทำให้เยาวชนได้เรียนรู้ และได้แสดงศักยภาพที่มีออกมาได้อย่างเต็มที่ ได้มีโอกาสทำในสิ่งที่ยังไม่เคยรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งได้ใช้ชีวิตร่วมกับชาวบ้านจริงๆ ทำให้ได้เห็นจริงว่าแนวพระราชดำรินั้น สามารถนำมาใช้และปรับใช้ได้จริง เป็นโครงการหนึ่งที่เปิดโลกทัศน์ให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

3.3.2 เกี่ยวกับกิจกรรม

เยาวชนเห็นว่ากิจกรรมมีความเหมาะสม มีวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้ได้ดีมาก ซึ่งแต่ละกิจกรรมให้ความรู้และประสบการณ์มากมาย ด้วยการลงชุมชนลงมือทำ ทำให้เห็นภาพจริง มีการกระตุ้นให้คิด และวิเคราะห์ นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมนันทนาการให้

ผ่อนคลายในช่วงเย็น เพื่อให้เยาวชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและอื่นๆ มากมาย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเยาวชนฯ ทุกคนจะเห็นว่าทุกกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่ดี แต่มีบางส่วนเห็นว่า ตารางกิจกรรมนั้นแน่นเกินไป จนบางครั้งไม่สามารถควบคุมเวลาหรือจัดการเวลาได้ลงตัว ทำให้ข้ามรายละเอียดการเรียนรู้ของเยาวชน

3.3.3 เกี่ยวกับพี่เลี้ยง/คณะทำงาน

เยาวชนมีความเห็นเกี่ยวกับพี่เลี้ยง/คณะทำงาน ว่าดูแลผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ดีมาก มีความเป็นจิตอาสา มีความเป็นกันเอง

นอกจากนี้ เยาวชนเห็นว่าเกษตรกรตัวอย่าง หรือที่เยาวชนเรียกว่า "พ่อครู แม่ครู" ที่เยาวชนได้ไปพักอาศัยอยู่ด้วยนั้น ให้การต้อนรับและดูแลดีมาก รวมทั้งให้ความรัก ความเมตตา และให้ความรู้เสมือนลูกของตนเอง

3.3.4 ข้อเสนอแนะ

เยาวชนมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) ควรมีกิจกรรมในแต่ละบ้านที่หลากหลาย มีการเยี่ยมชมศึกษาอีกหมู่บ้านอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่หลากหลาย เพื่อให้มีการลงมือเรียนรู้และปฏิบัติจริงมากขึ้น
- 2) ในการลงชุมชน ควรให้มีผู้ที่มีความรู้ หรือผู้เชี่ยวชาญไปคอยให้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงได้อย่างมีคุณภาพ
- 3) ระยะเวลาของโครงการฯ คือ ประมาณ 3 สัปดาห์ ซึ่งเห็นว่าควรเพิ่มระยะเวลาของโครงการฯ เป็น 4 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน เพื่อให้มีเวลาในการลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน และทำกิจกรรมจิตอาสา
- 4) การคัดเลือกพี่เลี้ยง ควรคัดเลือกพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ค่ายอาสา และเห็นว่าเยาวชนควรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นต่อพี่เลี้ยง โดยที่ข้อมูลจะเป็นความลับ เพื่อพิจารณาในการรับเป็นพี่เลี้ยงในรุ่นต่อไป
- 5) เป็นโครงการที่ควรได้รับการสนับสนุนให้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้ความเข้าใจในงานตามพระราชดำริ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับตัวเยาวชนเองได้

3.4 ปัญหาและข้อจำกัด

จากการศึกษาจากเอกสารโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 รวมทั้งจากการตอบแบบคำถามของเยาวชนและพี่เลี้ยง พบปัญหาและข้อจำกัด ดังนี้

- 1) การจัดทำรายละเอียดโครงการฯ หลักที่อธิบายในภาพรวมว่าโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ คืออะไร มีวัตถุประสงค์ และรายละเอียดต่างๆ อย่างไรก็ตามยังไม่มีรายละเอียดเพียงพอ ซึ่งจากการศึกษามีเพียงเฉพาะรายละเอียดโครงการของแต่ละปีที่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป
- 2) ระยะเวลาของการดำเนินโครงการฯ ประมาณ 3 สัปดาห์ ยังไม่เพียงพอสำหรับการลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน และทำกิจกรรมจิตอาสา ประกอบกับกิจกรรมที่กำหนดไว้มีเป็นจำนวนมากทำให้เรียนรู้กิจกรรมได้ไม่ครบถ้วน

3) การคัดเลือกเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มีข้อสังเกตว่าเยาวชนที่มาจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่มาจากประเทศในแถบยุโรปหรืออเมริกา ซึ่งมีความแตกต่างทางวัฒนธรรม อาจเป็นไปได้ว่า เพราะเยาวชนเติบโตและอาศัยอยู่ต่างประเทศซึ่งอยู่ในบริบทสังคมที่ไม่ใช่สังคมไทย ทั้งสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม ความรู้สึกของความเป็นไทยอาจจะมีน้อย ดังนั้นเมื่อ ได้มาเข้าร่วมโครงการฯ อาจจะมีข้อสงสัยสิ่งที่ได้เรียนรู้กลับไปและนำไปใช้บ้างในระยะแรก แต่เมื่อเวลา ผ่านไปจึงอาจไม่มีการต่อยอดใดๆ

4) การดำเนินโครงการฯ ที่ผ่านมามีรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ดำเนินการโดยบริษัทภายนอกที่มี ประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมในลักษณะนี้ ดังนั้น คณะทำงานหรือพี่เลี้ยงที่ดูแลเยาวชนจึงเป็นคนที่ มีความสามารถและมีทักษะในด้านนี้ สำหรับโครงการฯ รุ่นที่ 3 และรุ่นที่ 4 สำนักราชเลขาธิการ ดำเนินการเองในทุกขั้นตอน ซึ่งคณะทำงานและพี่เลี้ยงคือบุคลากรของสำนักราชเลขาธิการ ยังมี ข้อจำกัดเรื่องประสบการณ์การทำงานในด้านนี้ อีกทั้งพี่เลี้ยงและคณะทำงานที่มาช่วยงานมานั้นมา จากกลุ่มงานและกองต่างๆ ซึ่งพิจารณาจากความประสงค์และยินดีที่จะมาช่วยงานโดยไม่ได้นำเงินถึง คุณสมบัติ ทักษะ และประสบการณ์ที่ควรมี

5) เนื่องจากสำนักราชเลขาธิการไม่ได้ดำเนินโครงการในลักษณะนี้มากนัก พี่เลี้ยงและ คณะทำงานจึงไม่มีประสบการณ์หรือทักษะในด้านนี้ อีกทั้งไม่มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่จะมา เป็นพี่เลี้ยงและคณะทำงาน ซึ่ง 3 รุ่นที่ผ่านมา ไม่มีการอบรมให้ความรู้ แต่สำหรับรุ่นที่ 4 ได้มีการ อบรมและทำความเข้าใจแก่คณะทำงานและพี่เลี้ยงทุกคนก่อนปฏิบัติจริง แต่เป็นเพียงเป็นการให้ ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินโครงการลักษณะนี้เท่านั้น นอกจากนี้ ยังไม่มีการให้ความรู้เรื่องการปฐม พยาบาลในกรณีฉุกเฉินแก่พี่เลี้ยงและคณะทำงานด้วย

6) สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เช่น ในเว็บไซต์ยังไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ที่ชัดเจน ทั้งรูปแบบกิจกรรม รายละเอียดกิจกรรม กำหนดการ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนแต่ละรุ่น รวมทั้ง แอปพลิเคชัน Jitarsa ยังไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ

7) การติดตามและประเมินผลเยาวชนหลังจากที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้ว ยังไม่มีการ ดำเนินการที่ชัดเจนว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง

กล่าวโดยสรุป ในบทนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบคำถาม มาสรุปและ วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ (1) ความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ต่างๆ ได้แก่ เกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ เกี่ยวกับเศรษฐกิจ พอเพียงเกี่ยวกับชีวิตที่พึ่งพาตนเอง พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ รวมทั้งปัญหาและ ข้อเสนอแนะ ผลการวิเคราะห์พบว่า เยาวชนและพี่เลี้ยงที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ สามารถอธิบายใน ประเด็นต่างๆ ช่างต้นว่าได้อะไรอย่างไร และคิดเห็นอย่างไร ซึ่งแสดงว่าเยาวชนและพี่เลี้ยงนั้น มี ความรู้และความเข้าใจในระดับที่ดีมาก (2) การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไป ขยายผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต พบว่า เยาวชนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วม โครงการฯ นี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และขยายผล ไม่ว่าจะเป็นการนำคำว่า "พอเพียง" ไปใช้ และ ทำบุญชื้อรายรับ รายจ่าย การนำความรู้เกี่ยวกับการเกษตรมาปรับใช้ที่บ้าน การนำแนวคิดไม่ยึดติดารา หรือคิดนอกกรอบมาช่วยแก้ไข้ปัญหาต่างๆ อีกทั้งนำความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ผ่านตัวบุคคล จากสื่อ และ

จากสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนมีการสร้างเครือข่ายของเยาวชนจิตอาสา เพื่อช่วยเผยแพร่เรื่องราวดีๆ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมดีๆ (3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการฯ นี้ เป็นโครงการที่ดีมาก มีกิจกรรมที่มีความเหมาะสม รวมทั้งพี่เลี้ยงและคณะทำงานมีความเป็นกันเองและดูแลผู้เข้าร่วมโครงการฯ เป็นอย่างดี และเห็นว่าโครงการฯ นี้ควรได้รับการสนับสนุนให้มีความต่อเนื่องต่อไป และ (4) ปัญหาและข้อจำกัด พบว่า มีปัญหาและข้อจำกัดด้านระยะเวลาของโครงการฯ การจัดทำรายละเอียดโครงการฯ ที่ไม่ชัดเจน การคัดเลือกเยาวชนเข้าร่วมโครงการฯ คุณสมบัติของพี่เลี้ยงและคณะทำงาน สื่อประชาสัมพันธ์มีรายละเอียดไม่ชัดเจน และการติดตามและประเมินผลที่ยังไม่เป็นรูปธรรม

อนึ่ง การศึกษาในครั้งนี้ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาทำให้การติดต่อประสานกับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ เป็นไปค่อนข้างลำบาก อย่างไรก็ตาม ทำให้ได้เรียนรู้ว่า สิ่งที่ยาวชนรุ่นที่ 1-3 ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ นั้นมีประโยชน์อย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความเข้าใจ ในหลักการทรงงาน และเห็นคุณค่าของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในแง่ของด้านวิชาการ รวมทั้งประสบการณ์ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้ชีวิตร่วมกับเกษตรกรที่เรียกว่า "พ่อครู แม่ครู" ซึ่งทำให้เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของเกษตรกรจากประสบการณ์จริง ทั้งการทำการเกษตรและการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ซึ่งเยาวชนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังมี การสร้างเครือข่าย นำความรู้ไปเผยแพร่ และขยายผลต่อไปด้วย

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "การศึกษาผลจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้
- 2) เพื่อประเมินว่าสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

โดยแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาจากเอกสารโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 และศึกษาจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 รวมทั้งพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม โดยใช้แบบคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และนำมาสรุปผลจากการเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งจากการศึกษามีข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.1 สรุปผลการศึกษา

4.1.1 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ

จากการตอบแบบคำถามของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ 1-3 รวมทั้งพี่เลี้ยง มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ไปในแนวทางเดียวกัน ดังนี้

1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริว่าเป็นโครงการที่ดำเนินการโดยสำนักพระราชพิธีการจัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนไทยและเยาวชนไทยในต่างประเทศที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาได้มาศึกษาและเรียนรู้พระราชกรณียกิจและแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งได้เรียนรู้วิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง โดยเรียนรู้จากประสบการณ์จริงพร้อมทั้งนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากโครงการฯ ไปถ่ายทอดบอกต่อสู่เพื่อนเยาวชน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

2) มีความรู้และเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น รวมทั้งได้เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องที่ไกลตัว สามารถนำมาใช้ได้กับทุกสาขาอาชีพ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

3) มีความเข้าใจว่าชีวิตที่พึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริเป็นการใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทำให้ตนเองมีอยู่ มีกิน มีใช้ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง มีความสุขกับสิ่งที่เป็นอยู่ โดยนำเอาความรู้หลักคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาประยุกต์ใช้กับตัวเอง เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4) มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเยาวชนเห็นว่าพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งสิ่งที่ทั้งสองพระองค์ทรงทำเพื่อประชาชนนั้น มีมากมายเป็นล้นพ้นจนมิอาจบรรยายได้

5) เยาวชนมีความเห็นว่าการได้เข้าร่วมโครงการฯ นั้น ได้รับประโยชน์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ซึ่งเยาวชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ แนวทางตามพระราชดำริ และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ รวมทั้งได้เข้าใจคำว่า "เศรษฐกิจพอเพียง" ตลอดจนได้เรียนรู้หลักคิด แนวคิดการใช้ชีวิตจากเกษตรกรตัวอย่าง เทคนิคการทำเกษตร และแนวคิดในการประกอบอาชีพในอนาคต

นอกจากนี้ เยาวชนยังได้รับประสบการณ์ในหลายด้าน โดยได้เรียนรู้การใช้ชีวิตเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ได้ลงพื้นที่จริงในการทำโครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชนร่วมกับชุมชน ส่งผลให้เยาวชนมีความกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น อีกทั้งได้เครือข่ายเยาวชนที่มีความเป็นจิตอาสาที่ยังคงมีการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

4.1.2 การนำสิ่งที่เยาวชนได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปขยายผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบว่าเยาวชนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยยึดหลักพอเพียง และแนวคิดการไม่ยึดตำรา รวมทั้งได้นำความรู้ด้านการเกษตรมาปรับใช้ด้วยการปลูกผักสวนครัวที่บ้านด้วย นอกจากนี้เยาวชนได้นำสิ่งต่างๆ เหล่านี้ไปขยายผลต่อด้วยการเผยแพร่สู่ครอบครัว เพื่อนเยาวชน และรุ่นน้อง ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ และจากการเข้าร่วมโครงการฯ นี้ มีการสร้างเครือข่ายของเยาวชนจิตอาสา เพื่อช่วยเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมดีๆ ด้วย

4.1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

1) เยาวชนส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการฯ นี้ เป็นโครงการที่ดีมาก เป็นอีกโครงการหนึ่งที่เปิดโลกทัศน์ให้กับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ เพราะทำให้เยาวชนได้มีโอกาสเรียนรู้ และทำในสิ่งที่ยังไม่เคยรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งได้มีโอกาสแสดงศักยภาพที่มีออกมาได้อย่างเต็มที่

2) เยาวชนเห็นว่ากิจกรรมที่กำหนดไว้นั้นมีความเหมาะสม ซึ่งแต่ละกิจกรรมให้ความรู้และประสบการณ์มากมาย ด้วยการลงชุมชน ลงมือทำ ทำให้เห็นภาพจริง มีการกระตุ้นให้คิดและวิเคราะห์ นอกจากนี้ ยังมีวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ถ่ายทอดความรู้ได้ดีมากด้วย

3) เยาวชนมีความเห็นเกี่ยวกับพี่เลี้ยง/คณะทำงาน ว่าดูแลผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้ดีมาก มีความเป็นจิตอาสา และมีความเป็นกันเอง

นอกจากนี้ เยาวชนเห็นว่าเกษตรกรตัวอย่าง หรือที่เยาวชนเรียกว่า "พ่อครู แม่ครู" ที่เยาวชนได้ไปพักอาศัยอยู่ด้วยนั้น ก็ให้การต้อนรับและดูแลดีมาก รวมทั้งให้ความรัก ความเมตตา และให้ความรู้เสมือนลูกของตนเอง

4.1.4 ปัญหาและข้อจำกัด

- 1) การจัดทำรายละเอียดโครงการฯ หลักที่อธิบายในภาพรวมว่าโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ คืออะไร มีวัตถุประสงค์ และรายละเอียดต่างๆ อย่างไรบ้าง ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ
- 2) ระยะเวลาของการดำเนินโครงการฯ ไม่เพียงพอสำหรับการลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน และทำกิจกรรมจิตอาสา
- 3) การคัดเลือกเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ จากต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม เติบโตและอาศัยอยู่ต่างประเทศซึ่งอยู่ในบริบทสังคมที่ไม่ใช่สังคมไทย ความรู้สึกของความเป็นไทยอาจจะมีน้อย
- 4) คณะทำงานหรือพี่เลี้ยงที่ดูแลเยาวชน ยังมีข้อจำกัดเรื่องประสบการณ์การทำงานในด้านนี้
- 5) ก่อนการดำเนินโครงการไม่มีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงและคณะทำงาน รวมทั้งยังไม่มี การให้ความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลในกรณีฉุกเฉินแก่พี่เลี้ยงและคณะทำงานด้วย
- 6) สื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เช่น ในเว็บไซต์ยังไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ที่ชัดเจน รวมทั้งแอปพลิเคชัน Jitarsa ยังไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ
- 7) การติดตามและประเมินผลเยาวชนหลังจากที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้ว ยังไม่มีการดำเนินการที่ชัดเจนว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง

4.1.5 สรุปผล

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริมีการเรียนรู้วิถีชีวิตพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ มีการสร้างเครือข่ายเยาวชนที่มีความรู้ และเป็นสื่อกลางการเผยแพร่ประโยชน์สุขที่ได้รับจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริสู่สาธารณชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งเยาวชนมีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎรในพื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการฯ

4.2 ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้ว 3 รุ่น ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการโครงการฯ รุ่นที่ 4 (ระหว่างวันที่ 4-29 กรกฎาคม 2559) สำนักราชเลขาธิการซึ่งเป็นผู้ดำเนินโครงการฯ ได้มีการนำข้อบกพร่องจากการดำเนินการโครงการฯ 3 รุ่นที่ผ่านมา มาพิจารณาและปรับใช้เพื่อความเหมาะสม อย่างไรก็ตาม จากที่ได้ศึกษาผลการเข้าร่วมโครงการฯ ทั้งจากเอกสารโครงการรวมทั้งจากเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ ผู้ศึกษามีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สำนักราชเลขาธิการควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับดำเนินโครงการฯ นี้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เยาวชนรุ่นต่อไปได้มาเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นการต่อยอดและนำไปขยายผลต่อไปและเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกิจประการหนึ่งของสำนักราชเลขาธิการ คือ การเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ประจักษ์อย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ

2) สำนักราชเลขาธิการควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมจิตอาสาเป็นประโยชน์ต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ให้เยาวชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมดีๆ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายเยาวชนจิตอาสารุ่นต่อรุ่น รวมทั้งทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจให้เป็นที่ประจักษ์ต่อไป

3) สำนักราชเลขาธิการควรประสานความร่วมมือกับสถานเอกอัครราชทูตไทยและสถานกงสุลไทยประจำประเทศต่างๆ และหน่วยงานราชการอื่นในต่างประเทศ เมื่อมีการจัดงานในโอกาสสำคัญ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม เป็นต้น อาจจัดนิทรรศการโดยให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ มาช่วยประชาสัมพันธ์โครงการฯ รวมทั้งบอกเล่าประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการฯ ให้ชาวต่างประเทศได้ทราบอีกทางหนึ่ง

4) สำนักราชเลขาธิการควรประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ให้พิจารณาส่งเยาวชนมาเข้าร่วมโครงการฯ โดยกำหนดเงื่อนไขว่า เยาวชนที่ได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการฯ เมื่อผ่านการฝึกอบรมและได้รับประกาศนียบัตรแล้ว สามารถนำมารวมเป็นหน่วยกิตในรายวิชาได้ด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งเผยแพร่และประชาสัมพันธ์โครงการฯ ไปยังสถาบันการศึกษาให้ทั่วถึงมากขึ้นด้วย

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

4.2.2.1 เกี่ยวกับโครงการฯ

ควรจัดทำรายละเอียดโครงการฯ หลักให้ชัดเจนที่สามารถอธิบายได้ว่าโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริคืออะไร มีวัตถุประสงค์ และรายละเอียดต่างๆ อย่างไรบ้าง สำหรับใช้เป็นหลักในการเขียนโครงการฯ ของแต่ละปี ซึ่งจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไป และให้ผู้สนใจหรือศึกษาได้เข้าใจเกี่ยวกับภาพรวมของโครงการฯ ทั้งนี้ หากมีรายละเอียดและขั้นตอนที่ชัดเจน จะเป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อให้โครงการฯ นี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.2.2.2 การบริหารจัดการ

1) ควรมีการพิจารณาเพิ่มระยะเวลาของการดำเนินโครงการฯ ให้มากขึ้นจากเดิมคือประมาณ 3 สัปดาห์ เป็น 4 สัปดาห์ หรือ 1 เดือน เพื่อให้เยาวชนได้มีเวลาในการลงพื้นที่เรียนรู้ชุมชน และทำกิจกรรมจิตอาสามากขึ้น และได้เรียนรู้กิจกรรมได้อย่างครบถ้วน

2) การคัดเลือกเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ควรพิจารณาจากกลุ่มประเทศอาเซียน (Asean) เป็นลำดับแรก มากกว่าในประเทศแถบยุโรป เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย อีกทั้งกลุ่มประเทศเหล่านี้ก็มีความร่วมมือกับประเทศไทยอยู่แล้ว เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย เป็นต้น ซึ่งน่าจะสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการฯ ไปปรับใช้และต่อยอดในประเทศตนได้ง่ายขึ้น

3) ผู้ดำเนินโครงการฯ อาจจะพิจารณาเพิ่มกลุ่มเป้าหมายเยาวชนจากสถาบันนานาชาติที่อยู่ในประเทศไทย ด้วยเหตุผลที่ว่าเยาวชนเหล่านี้จะสามารถเข้าร่วมโครงการฯ ได้ง่ายกว่าเยาวชนที่มาจากต่างประเทศ อีกทั้งเยาวชนเหล่านี้ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะ จึงอาจมีทักษะที่ไม่พอเพียง หรือมีการใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองได้โดยไม่ต้องคิด ซึ่งหากได้มาเข้าร่วมโครงการฯ อาจจะทำให้เยาวชนเหล่านี้ได้เรียนรู้และเปลี่ยนทัศนคติได้

4) ควรกำหนดคุณลักษณะของพี่เลี้ยงและคณะทำงานที่มีความรู้ความเข้าใจในงาน โดยเฉพาะพี่เลี้ยงประจำกลุ่ม ซึ่งจะต้องใช้ชีวิตร่วมกับเยาวชน จำเป็นต้องมีประสบการณ์การทำงานค่ายอาสา และทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้เยาวชนเมื่อประสบปัญหาได้

5) ควรให้เยาวชนรุ่นพี่ที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการฯ นี้มาแล้ว มาเป็นพี่เลี้ยงในรุ่นต่อไป เนื่องจากมีประสบการณ์จากการเข้าร่วมโครงการฯ มาแล้ว เพื่อให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ ตลอดจนให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่น้องๆ ซึ่งจะประโยชน์สำหรับตัวรุ่นพี่เองที่จะได้นำความรู้ที่ได้มาต่อยอด และเป็นการขยายเครือข่ายเยาวชนจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้องด้วย

6) ควรให้ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์การทำกิจกรรมด้านนี้ มาให้ความรู้แก่พี่เลี้ยงและคณะทำงาน เกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติจริงรวมทั้งปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและวิธีแก้ไขเพิ่มเติมจากการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการดำเนินโครงการฯ รวมทั้ง ควรมีการให้ความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลแก่พี่เลี้ยงและคณะทำงาน เพื่อจะได้ปฐมพยาบาลในเบื้องต้นได้หากมีเหตุฉุกเฉิน

7) การลงพื้นที่ ควรมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รู้ประจำกลุ่มเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เยาวชนขณะลงพื้นที่จริง ซึ่งหากเกิดปัญหาจะได้ให้คำแนะนำและช่วยแก้ปัญหาหาได้

8) สำหรับสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เช่น ในเว็บไซต์ ควรจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฯ ให้ชัดเจนกว่านี้ ทั้งรูปแบบกิจกรรม รายละเอียดกิจกรรม กำหนดการ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับเยาวชนแต่ละรุ่น ควรมีการรวบรวมไว้ในเว็บไซต์ด้วย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจศึกษา และสำหรับเยาวชนเพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการฯ

9) ควรมีการปรับปรุงแอปพลิเคชัน Jitarsa ให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เข้าใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

4.2.2.3 การติดตามผลและการขยายผล

1) ควรกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการติดตามและประเมินผลเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ ที่ชัดเจน เพื่อให้การติดตามผลภายหลังจากจบโครงการฯ เป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อจะได้นำผลที่ได้มาสรุปผลและใช้เป็นแนวทางในการดำเนินโครงการฯ ในปีต่อไป

2) ควรจัดให้มีกิจกรรมคืนสู่เหย้าชาวจิตอาสา เพื่อให้เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ รุ่นที่ผ่านมาได้มีโอกาสมาพบปะ บอกเล่า และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผ่านมา โดยอาจจะพิจารณาช่วงเวลาที่ยาวนานจากต่างประเทศที่กลับมาเยี่ยมครอบครัวหรือกลับมาเที่ยวประเทศไทยด้วย แม้ว่าจะเป็นคนส่วนน้อยแต่ก็เป็นส่วนหนึ่งของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

3) ควรให้ความสำคัญในการติดตามผลหลังจากจบโครงการฯ แล้ว โดยพิจารณาว่ามีกิจกรรมใดบ้างที่จะช่วยสนับสนุนให้เยาวชนนำไปต่อยอดและขยายผล เช่น หากเยาวชนนั้นมีความสามารถในการเขียน อาจเขียนบอกเล่าสิ่งที่ได้ทำ หรือนำไปใช้ ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการฯ แล้วระยะหนึ่ง และส่งมายังผู้ดำเนินโครงการฯ เพื่อเป็นข้อมูลในการติดตามผล สำหรับเยาวชนต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศต่างๆ ซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการคัดเลือกเยาวชนในต่างประเทศมาเข้าร่วมโครงการฯ จะต้องส่งมายังสถานเอกอัครราชทูตฯ เพื่อส่งกลับมายังสำนักราชเลขาธิการด้วยเช่นกัน

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรุงเทพมหานคร. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการพัฒนากรุงเทพมหานครตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2540.
- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2550.
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการเพิ่มความสมดุลในการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด, 2553.
- ปรียานุช พิบูลสรารุณ. คลังหลวงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: บริษัท เพชรรุ่งการพิมพ์ จำกัด, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 50 ปีแห่งการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์ จำกัด, 2538.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ใต้ร่มพระบารมี 20 ปี กปร. กรุงเทพฯ: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด, 2544.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท., 2551.
- สำนักราชเลขาธิการ. โครงการพัฒนาการเรียนรู้สู่แนวพระราชดำริของเยาวชน "เยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ" รุ่นที่ 2. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สำนักราชเลขาธิการ. ผลการจัดกิจกรรมรุ่นที่ 1 เยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. รายงานการวิจัย เรื่องพฤติกรรมกระตือรือร้นชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตกรุงเทพมหานคร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.ssruir.ssru.ac.th/bitstream/ssruir/932/1/015_53.pdf.
- โครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.เศรษฐกิจพอเพียง.net>

ปราธนา ชนะศักดิ์. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://www.gotoknow.org/posts/514718>

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. อาสาสมัคร : การพัฒนาตนเองและสังคม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.volunteerspirit.org/files/volunteer%20and%20human.pdf>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบคำถามสำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการฯ

แบบคำถามสำหรับเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 3

คำชี้แจง แบบคำถามนี้จัดทำโดยนางสาวศิริลักษณ์ ไตรศิริพานิช วิทยากรชำนาญการพิเศษ สำนัก
ราชเลขาธิการ ผู้เข้าร่วมการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 8 ประจำปี 2559 ซึ่งได้จัดทำ
รายงานส่วนบุคคลในหัวข้อ "การศึกษาผลจากการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตาม
แนวพระราชดำริ" การนี้ จึงขอความกรุณาผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ รุ่นที่ 1 - 3 ตอบคำถามตามคำถาม
ด้านล่างนี้ พร้อมอธิบายเพื่อจะได้นำข้อมูลจากการตอบแบบคำถามของท่านมาประกอบการจัดทำ
รายงานส่วนบุคคลดังกล่าว

หมายเหตุ กรุณาส่งคำตอบกลับมาทางอีเมล meawmeawyy@gmail.com

1. โครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ คืออะไร โปรดอธิบาย
2. จากการเข้าร่วมโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ ท่านได้เรียนรู้และ
เข้าใจ ในเรื่องต่อไปนี้อย่างไรบ้างโปรดอธิบาย
 - 2.1 เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.2 ชีวิตที่พึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริ
 - 2.3 พระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ
3. ท่านคิดว่าท่านได้ประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการ ฯ นี้หรือไม่อย่างไร
4. ท่านได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วมโครงการ ฯ นี้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรือนำไปต่อ
ยอดอย่างไรบ้าง
5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
 - 5.1 เกี่ยวกับการจัดการโครงการ
 - 5.2 เกี่ยวกับกิจกรรม
 - 5.3 เกี่ยวกับพี่เลี้ยง/คณะทำงาน
 - 5.4 ข้อเสนอแนะ

ขอขอบคุณน้อง ๆ ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามข้างต้น

4 กรกฎาคม 2559

ภาคผนวก ข
กำหนดการโครงการฯ รุ่นที่ 1-3

กำหนดการโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ ๑ - ๒
ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗

วันที่ ๑

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. ลงทะเบียน
๐๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น. ออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
๑๙.๐๐ น. เข้าที่พัก/พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันที่ ๒

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๑๐.๐๐ น. เตรียมความพร้อม
๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. พิธีเปิดโครงการฯ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. กิจกรรมปฐมนิเทศ
๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น. พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหาร
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. กิจกรรมเสริมพลังจิตอาสา

วันที่ ๓

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น. กิจกรรมนันทนาการ/ เช็ควิน เตรียมพร้อมการเรียนรู้
๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. เรียนรู้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน
- ประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
- ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
นั่งรถรางชมภาพรวมของศูนย์การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. กิจกรรมฐานคิดของชีวิต
๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น. พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ ๔

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ศึกษาดูงาน
- การอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าและระบบนิเวศน์ , การบริหารจัดการน้ำ
(ไม้ ๓ ประโยชน์ ๔ ประการ และฝ่ายชะลอความชุ่มชื้น)
- ต้นทางคือป่า ปลายทางประมง
(การเลี้ยงปลาในกระชังเพื่อการยังชีพ, การเลี้ยงกบมูลฟร็อกและกบนาโดยวิธีเกษตรธรรมชาติ)
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	ศึกษาดูงาน - ระหว่างทางคือการเกษตร - การพัฒนา พื้นฟูดิน (การปลูกหญ้าแฝกและการทำปุ๋ย หมักปุ๋ย น้ำชีวภาพ) - งานเกษตรพอเพียง (แปลงสาธิตเกษตรทฤษฎีใหม่ศูนย์ ฯ, เกษตรประณีต, การเลี้ยงโคนม แพะ นม สุกร กระต่าย และสัตว์ปีก, การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ)
๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	สรุปการเรียนรู้
วันที่ ๕	
๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.	เช็คอิน / เตรียมพร้อมการเรียนรู้
๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	จากแนวพระราชดำริ สู่การขยายผลเพื่อชุมชนพอเพียง โดยส่วนขยายผล ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	เครื่องมือศึกษาชุมชน
๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหาร
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	เครื่องมือชุมชน (ต่อ)
วันที่ ๖	
๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.	ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชน
๐๙.๓๐ น.	เดินทางเข้าสู่ชุมชน ๘ ชุมชน ทำความเข้าใจกันก่อน เข้าพบคณะกรรมการหมู่บ้าน
วันที่ ๗	
ทำกิจกรรมอาชีพในชุมชน ที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ ลงพื้นที่ในหมู่บ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน สัมภาษณ์ข้อมูลชุมชน	
วันที่ ๘	
ทำกิจกรรมอาชีพในชุมชน ที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ	
วันที่ ๙	
ช่วงเช้า	กิจกรรมอาชีพในชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	เดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	เดินทางเข้าที่พัก
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหาร
๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	กิจกรรมแลกเปลี่ยนและสรุปการเรียนรู้

วันที่ ๑๐

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
 ๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น. ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชน
 ๐๙.๓๐ น. เดินทางเข้าสู่ชุมชน ๘ ชุมชน
 ลงพื้นที่พูดคุยกับชุมชน ค้นหาความต้องการชุมชน ค้นหากิจกรรมจิตอาสา

วันที่ ๑๑

ร่วมพูดคุยกับคณะกรรมการหมู่บ้าน นำเสนอโครงการ แลกเปลี่ยน วางแผนการทำงานร่วมกับชุมชน

วันที่ ๑๒

เตรียมงาน เขียนโครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน และแผนการทำงาน

วันที่ ๑๓

ช่วงเช้า กิจกรรมอาชีพในชุมชน ที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
 ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. เดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
 ๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. เดินทางเข้าที่พัก
 ๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหาร
 ๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. นำเสนอกิจกรรมจิตอาสา

วันที่ ๑๔

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
 ๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น. ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชน
 ๐๙.๓๐ น. เดินทางเข้าสู่ชุมชน ๘ ชุมชน
 เตรียมงานกิจกรรมจิตอาสา

วันที่ ๑๕

ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน

วันที่ ๑๖

ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน

วันที่ ๑๗

ช่วงเช้า ดำเนินทำกิจกรรมจิตอาสา
 ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. เดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ฯ
 ๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. เดินทางเข้าที่พัก
 ๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหาร
 ๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. กิจกรรมแลกเปลี่ยนและสรุปการเรียนรู้

วันที่ ๑๘

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. เดินทางสู่สถานียศตรหลวงอ่างทอง
 ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหาร ณ ห้องอาหารสโมสรอ่างทอง
 ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. การพัฒนาโครงการหลวง ภายในสถานียศตรหลวงอ่างทอง
 - บรรยายสรุป การพัฒนาตามแนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน
 - บรรยายสรุป สถานียศตรหลวงอ่างทอง
 ๑๔.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ศึกษาดูงาน การวิจัยและส่งเสริมเกษตรที่สูง ในสถานียศตรหลวงอ่างทอง
 (อาคารผลิตผล โรงเรือนรวบรวมผักเมืองหนาว, แปลงไม้ผล โรงเรือนดอกไม้ สวนบอนไซ โรงงานชา)
 ๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น. เข้าที่พัก / พักผ่อนตามอัธยาศัย
 ๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

สรุปการเรียนรู้

วันที่ ๑๙

๐๖.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.

สัมผัสชีวิตชาวไทยภูเขา (เก็บชา)

๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.

รับประทานอาหารเช้า

๑๐.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

เรียนรู้วิถีชุมชนบ้านขอบด้ง โดย มัคคุเทศก์น้อย

๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.

รับประทานอาหารกลางวัน ณ ฐานปฏิบัติการทหารบ้านนอแล

๑๓.๓๐ - ๑๕.๐๐ น.

ศึกษาชุมชนบ้านนอแล เรียนรู้ผลการพัฒนาจากคนต้นเรื่อง

๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

สรุปการเรียนรู้

๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

สร้างแรงบันดาลใจ โดย ครูเยี่ยม สิงห์พร

วันที่ ๒๐

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า ณ ห้องอาหารสโมสรอ่างช้าง

๐๘.๐๐ - ๐๙.๐๐ น.

ออกเดินทางสู่พิพิธภัณฑสถานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๑ (ฝาง)

๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.

ศึกษาดูงานพิพิธภัณฑสถานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๑ (ฝาง)

และโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๑ (ฝาง)

๑๒.๐๐ - ๑๓.๓๐ น.

รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ - ๑๗.๐๐ น.

เดินทางกลับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ

๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

สรุปการเรียนรู้

วันที่ ๒๑

เช้า

เยี่ยมชมกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน

๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

พิธีแถลงผลการดำเนินโครงการ

๑๗.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารร่วมกัน

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

กิจกรรมบายศรีสู่ขวัญ

วันที่ ๒๒

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า

๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.

กิจกรรมสร้างเครือข่าย

๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.

รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

สรุปการเรียนรู้ / พันธะสัญญา

๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

พักผ่อนตามอัธยาศัย

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

กิจกรรมอำลา

วันที่ ๒๓

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า

๐๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.

เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร

**กำหนดการโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ รุ่นที่ ๓
ระหว่างวันจันทร์ ที่ ๑ - วันพุธ ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘**

วันจันทร์ ที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. เยาวชนลงทะเบียนที่ห้องทับทิม โรงแรมรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร
 ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์
 ๑๙.๓๐ น. กิจกรรมสันตนาการ
 - แนะนำคณะทำงาน สำนักราชเลขาธิการ
 - แจ้งกำหนดการสำหรับวันต่อไป
 ๒๑.๐๐ น. พักผ่อนตามอัธยาศัย

วันอังคาร ที่ ๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๖.๓๐ น. เป็นต้นไป รับประทานอาหารเช้า
 ๐๘.๐๐ น. ออกเดินทางจากโรงแรมรัตนโกสินทร์
 ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ศึกษาดูงาน ณ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา
 ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ศาลามหามงคล โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา
 ๑๓.๐๐ น. ออกเดินทางไปศึกษาดูงาน นิทรรศการศิลป์แผ่นดิน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
 ๑๓.๓๐ - ๑๕.๑๕ น. ศึกษาดูงานนิทรรศการศิลป์แผ่นดิน ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
 ๑๕.๓๐ น. ออกเดินทางไปยังทำเนียบองคมนตรี
 ๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. พบท่านราชเลขาธิการ กล่าวให้อาวยาวเยาวชน ณ ห้องรับรอง
 ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์
 ๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น. กิจกรรมสันตนาการ
 - พิธีมอบกรมธรรม์ โดย บริษัท ธนชาติประกันภัย จำกัด (มหาชน)
 - ขอบคุณการสนับสนุนของการไฟฟ้าผลิตแห่งประเทศไทย
 - สรุปการเรียนรู้
 - แจ้งรายละเอียดการเดินทางไปยังจังหวัดสกลนคร

วันพุธ ที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๖.๓๐ น. เป็นต้นไป รับประทานอาหารเช้า
 ๐๗.๐๐ น. เดินทางโดยรถบัสจากโรงแรมรัตนโกสินทร์ ไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวันจังหวัดขอนแก่น
 ๑๕.๐๐ น. จัดเตรียมอาหารว่างในรถช่วงบ่าย
 ๑๘.๐๐ น. เดินทางไปสักการะพระธาตุเชิงชุม ณ วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร
 ๑๘.๔๕ น. เดินทางถึงศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - รับประทานอาหารเย็นที่ศูนย์ศึกษาภูพาน ฯ
 - นัดหมายเวลาสำหรับวันพีอีเปิด
 ๑๙.๓๐ น. เข้าที่พัก ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันพฤหัสบดี ที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
 ๐๘.๐๐ น. เยาวชนเดินทางไปยังอาคารอเนกประสงค์ เพื่อเข้าร่วมพีอีเปิด
 - กิจกรรมเตรียมความพร้อม
 - ชักซ้อมตำแหน่งการถ่ายภาพร่วมกัน
 - แจ้งกำหนดการพิธีการ

- ๐๙.๓๐ น. - พิธีเปิด โดย คุณจันทน์ อนุรักษ์ รองราชเลขาธิการ
 - นายวิฑิตที่ปรึกษาของโครงการเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ
 - นายปรีชา สังกิตติสุนทร ผู้ช่วยราชเลขาธิการ กล่าวรายงาน
 - คุณจันทน์ อนุรักษ์ กล่าวเปิดโครงการ ฯ รุ่นที่ ๓
 - ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนครกล่าวต้อนรับเยาวชนผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ
 - นายชัยชัย ภูวชัยสัมฤทธิ์ ที่ปรึกษาด้านการประสานงานโครงการ ฯ กล่าวแนะนำโครงการ
 อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 - เปิดโอกาสให้เยาวชนซักถาม
 - มอบของที่ระลึกแก่แขกผู้มีเกียรติ
 - ผู้บริหารและแขกผู้มีเกียรติถ่ายภาพร่วมกันกับเยาวชน
- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวันที่อาคารเทิดพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ศูนย์ศึกษาภูพาน ฯ
- ๑๓.๓๐ น. **รองราชเลขาธิการ และคณะผู้บริหาร**
 - เดินทางไปเยี่ยมบ้านเกษตรกรที่เยาวชนจะไปเรียนรู้ด้วย
- ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. เยี่ยมโครงการบ้านปาร์กน้ำ ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
 ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
 - เยี่ยมบ้านแม่โสภา แก้วมะ (บ้านศิลปาชีพ)
- ๑๓.๓๐ น. **เยาวชน**
 ทำกิจกรรมละลายพฤติกรรม ณ ศูนย์ศึกษา ฯ
- ๑๕.๓๐ น. รับประทานอาหารว่างช่วงบ่าย
- ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น
- ๑๙.๐๐ น. กิจกรรมภาคค่ำ
- ๒๐.๓๐ น. กลับที่พัก

วันศุกร์ ที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
- ๐๘.๓๐ น. - กิจกรรมเตรียมความพร้อม
- ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น. - ฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 โดย นายสุรชาติ มาลาศรี ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. รับประทานอาหารว่าง
- ๐๙.๐๐ - ๑๐.๓๐ น. - ฟังบรรยายประวัติความเป็นมาของศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 โดย นายสุรชาติ มาลาศรี ผู้อำนวยการศูนย์ ฯ (ต่อ)
- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ศึกษาดูงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ จำนวน ๕ ฐาน
 ได้แก่ งานเกษตรผสมผสาน งานประมง งานเพาะเห็ด งานพืชสวน งานพัฒนาข้าว
- ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น
- ๑๙.๐๐ น. กิจกรรมภาคค่ำ
- ๒๐.๓๐ น. กลับที่พัก

วันเสาร์ ที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๖.๐๐ - ๐๗.๓๐ น. เยาวชนพร้อมกันเพื่อไปศึกษางานป่าไม้ (เส้นทางธรรมชาติ) ระยะเวลา ๑.๓๐ ชั่วโมง
- ๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า และให้เวลาสำหรับทำกิจกรรมส่วนตัว
- ๐๘.๔๕ - ๑๒.๐๐ น. ศึกษาดูงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ จำนวน ๔ ฐาน
 ได้แก่ งานพัฒนาดิน งานพัฒนาหม่อนไหม งานปศุสัตว์ งานอุตสาหกรรมในครัวเรือน

๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๔.๔๕ น.	กิจกรรมเตรียมความพร้อม - สรุปรการเรียนรู้เกี่ยวกับการศึกษาดูงานกิจกรรมต่าง ๆ ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ
๑๔.๔๕ - ๑๕.๐๐ น.	รับประทานอาหารว่างช่วงบ่าย
๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	กิจกรรมเตรียมความพร้อม
๑๖.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ น.	กิจกรรมภาคค่ำ
๒๐.๐๐ น.	กลับที่พัก

วันอาทิตย์ ที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๕.๐๐ น.	เดินทางไปใสบาตร พระภิกษุวิสุทธิญาณเถร (แบน ธนากโร) ณ วัดสวนป่าปริมาตร หรือ วัดดอยธรรมเจดีย์
๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.	เยาวชนใสบาตร พระภิกษุวิสุทธิญาณเถร (แบน ธนากโร) และสนทนาธรรม
๐๘.๐๐ น.	เดินทางไปยังศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๐๙.๐๐ - ๐๙.๑๕ น.	กิจกรรมเตรียมความพร้อม
๐๙.๑๕ - ๑๐.๓๐ น.	ฟังบรรยายเรื่องชุมชนขยายผลโดยรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น.	รับประทานอาหารว่างช่วงเช้า
๑๐.๔๕ - ๑๒.๐๐ น.	ฟังบรรยายเรื่องโครงการปาร์กน้ำ ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ - ๑๔.๓๐ น.	แจ้งเยาวชนไปตามบ้านเกษตรกรเพื่อการเรียนรู้ช่วงลงชุมชน
๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น.	รับประทานอาหารว่างช่วงบ่าย
๑๔.๔๕ - ๑๗.๐๐ น.	กิจกรรมเตรียมความพร้อมการลงชุมชน
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น
๑๙.๐๐ น.	กิจกรรมเตรียมความพร้อมการลงชุมชน - เยาวชนจิตอาสาเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ - แจกโจทย์สำหรับการกลับมานำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในวันสรุปการเรียนรู้ ครั้งที่ ๑

วันจันทร์ ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.	- กิจกรรมเตรียมความพร้อม - ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชนโจทย์ที่ได้รับ
๐๙.๓๐ - ๑๒.๐๐ น.	เดินทางไปศึกษาดูงานบ้านแม่บึงอริ ไชยเสนา เกษตรกรผู้นำแนวพระราชดำริไปปฏิบัติ จนประสบความสำเร็จ
๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ น.	เยาวชนเดินทางเข้าสู่ชุมชนจำนวน ๘ ชุมชน ทำกิจกรรมเรียนรู้เรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกร ทำความคุ้นเคย ทำความรู้จักบ้าน เข้าพบคณะกรรมการหมู่บ้าน

วันอังคาร ที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘

ทำกิจกรรมเรียนรู้เรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกรลงพื้นที่ในหมู่บ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน สืบถามข้อมูลชุมชน

วันพุธ ที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

ทำกิจกรรมเรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกรลงพื้นที่ในหมู่บ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน สืบหาข้อมูลชุมชน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

ช่วงเช้า

ทำกิจกรรมเรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกร

ลงพื้นที่ในหมู่บ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน สืบหาข้อมูลชุมชน

๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

เดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ

๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

เดินทางเข้าที่พัก ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

กิจกรรมแลกเปลี่ยนและสรุปการเรียนรู้ครั้งที่ ๑

- กิจกรรมเตรียมความพร้อม

- สรุปการเรียนรู้การลงพื้นที่ ครั้งที่ ๑

- แลกเปลี่ยนสำหรับการกลับมานำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในวันสรุปการเรียนรู้ ครั้งที่ ๒

วันศุกร์ ที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า ณ โรงอาหาร

๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.

ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชน เพื่อการนำเสนอในการสรุปการเรียนรู้ครั้งที่ ๒

๐๙.๓๐ น.

เดินทางเข้าสู่ชุมชน ๘ ชุมชน ลงพื้นที่พูดคุยกับชุมชน ค้นหาความต้องการชุมชน

เรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกรและค้นหากิจกรรมจิตอาสา

วันเสาร์ ที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

ทำกิจกรรมอาชีพในชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ

ร่วมพูดคุยกับคณะกรรมการหมู่บ้าน นำเสนอโครงการ แลกเปลี่ยน วางแผนการทำงานร่วมกับชุมชน

วันอาทิตย์ ที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๕๘

เตรียมงาน เขียนโครงการจิตอาสาพัฒนาชุมชน และแผนการทำงาน

วันจันทร์ ที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๘

เช้า

ทำกิจกรรมอาชีพในชุมชน ที่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ

๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.

เยาวชนเดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ

๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.

เดินทางเข้าที่พัก

๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

รับประทานอาหารเย็น

๑๙.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.

- กิจกรรมเตรียมความพร้อม

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนและสรุปการเรียนรู้ครั้งที่ ๒

- แลกเปลี่ยนสำหรับการกลับมานำเสนอสิ่งที่ได้เรียนรู้ ในวันสรุปการเรียนรู้ ครั้งที่ ๓

วันอังคาร ที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น.

รับประทานอาหารเช้า

๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น.

ทบทวนเป้าหมายการลงชุมชน เพื่อการนำเสนอในการสรุปการเรียนรู้ครั้งที่ ๓

๐๙.๓๐ น.

เดินทางเข้าสู่ชุมชน ๘ ชุมชน

เรียนรู้แนวพระราชดำริจากเกษตรกร และ ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน

วันพุธ ที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๘

ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน

วันพฤหัสบดี ที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๘

ดำเนินกิจกรรมจิตอาสาร่วมกับชุมชน

วันศุกร์ ที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๘

ช่วงเช้า	ดำเนินการทำกิจกรรมจิตอาสาในชุมชน
๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	เดินทางจากชุมชน เข้าสู่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน ฯ
๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	เดินทางเข้าที่พัก
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น
๑๘.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	- กิจกรรมเตรียมความพร้อม - กิจกรรมแลกเปลี่ยนและสรุปการเรียนรู้ (ครั้งที่ ๓) - นัดหมายเตรียมการสำหรับการศึกษาดูงานที่ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์

ช่วงตามรอยเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินในอดีต

วันเสาร์ ที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
- ๐๘.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. **เดินทางไปศึกษาเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินในอดีต**
 อ่างเก็บน้ำห้วยโท ห้วยยาง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (เป็นอ่างเก็บน้ำที่ยังประโยชน์ให้กับราษฎร ๒ จังหวัด ได้แก่ อำเภอกอศรีสุนทรณ์ จังหวัดสกลนครและอำเภอนาแก นครพนม)
กิจกรรม : นิทรรศการประวัติความเป็นมา/ชาวบ้านจากกลุ่มผู้ใช้น้ำ ชาวบ้านที่ได้รับประโยชน์ จากอ่างเก็บน้ำ และชาวบ้านที่เคยเฝ้า ฯ รับเสด็จในอดีต ถ่ายทอดประสบการณ์ / ปลอ่ยปลา / กิจกรรมตอนกิ่งมะนาว และเพาะกล้าไม้)
- ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ร้านอาหาร
- ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ศึกษาดูงานภายในโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ เด่งอ้อย
กิจกรรม : - บรรยายสรุปความเป็นมาของโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูปที่ ๓ เด่งอ้อย
 - ศึกษาดูงานโรงงานผลิตผลไม้อบแห้งและฟัฟิภัณฑ์
 - แพลงสาริตการเพาะชำต้นไม้ดามฤดูกาล (ต่อต้นมะเขือเทศ)
- ๑๗.๓๐ น. เข้าที่พัก /พักผ่อนตามอัธยาศัย ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์
- ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น
- ๑๙.๓๐ น. - สรุปการเรียนรู้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้
 - แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเยาวชนจิตอาสารุ่นพี่
 - เสริมจลินกิจกรรมเตรียมของว่างก่อนนอน
- ๒๒.๐๐ น. พักค้าง ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์

วันอาทิตย์ ที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๖.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า
- ๐๗.๓๐ น. ชมช้างสำคัญ
- ๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. **เดินทางไปศึกษาดูงานฟาร์มตัวอย่างหนองหมากเผ่า ในพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ**
กิจกรรม : - ฟังบรรยายภาพรวมโครงการ ฯ / เยี่ยมชมพื้นที่เกษตรผสมผสาน / ชมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ได้จากพื้นที่เกษตร
- ๑๒.๐๐ - ๑๓.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ ครวัศศิลาชีพ
- ๑๓.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. เดินทางไปศึกษาดูงานอ่างเก็บน้ำห้วยเดียก
- ๑๔.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. ฟังบรรยายเรื่องพระมหากรุณาธิคุณด้านการชลประทานในพื้นที่จังหวัดสกลนคร โดย นายประดิษฐ์ ปิ่นกระจ่าย ผู้อำนวยการสำนักชลประทานจังหวัดสกลนคร
- ๑๕.๐๐ - ๑๘.๐๐ น. ทำกิจกรรมเครือข่าย วิทยากรกระบวนการ
- ๑๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น ณ อ่างเก็บน้ำห้วยเดียก
- ๑๙.๐๐ - ๒๑.๓๐ น. สรุปการเรียนรู้สิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้
 - กิจกรรมสนทนากาาร
- ๒๑.๔๕ น. เดินทางกลับพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์
- ๒๒.๐๐ น. พักค้าง ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์

วันจันทร์ ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๘

- ๐๗.๐๐ - ๐๘.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า
- ๐๙.๐๐ - ๑๒.๓๐ น. ผู้บริหารและสื่อมวลชนตรวจเยี่ยมจุดกิจกรรม
- ๑๒.๓๐ - ๑๓.๓๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ - ๑๖.๐๐ น.	ผู้บริหาร สื่อมวลชน และเยาวชนจิตอาสา ยังจุดทำกิจกรรมจิตอาสา รวมน้ำ ปลูกป่าและสร้างฝายต้นน้ำ ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย
๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารเย็น ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์
๑๙.๐๐ - ๒๑.๓๐ น.	- ชักซ้อมพิธีการรับประกาศนียบัตร - แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเยาวชนจิตอาสา รุ่นที่ (๒)
๒๒.๐๐ น.	พักค้าง ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์

วันอังคาร ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๖.๓๐ - ๐๗.๓๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๙.๐๐ - ๑๐.๐๐ น.	ฟังบรรยายเรื่องพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ โดย ท่านผู้หญิงจรัสจิตต์ ทิษระ รองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ณ โรงเรียนศิลปาชีพ ฯ
๑๐.๐๐ น.	นำการศึกษาดูงานนิทรรศการ และการสาธิตภายในโรงเรียนศิลปาชีพ ฯ โดย ท่านผู้หญิงจรัสจิตต์ ทิษระ รองราชเลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระบรมราชินีนาถ
๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงเรียนศิลปาชีพ ฯ
๑๓.๐๐ - ๑๕.๓๐ น.	- ศึกษาดูงานภายในพระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์ และโรงเรียนศิลปาชีพ ฯ - ลงนามถวายพระพรสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เยาวชน เตรียมความพร้อมพิธีปิด และการมอบประกาศนียบัตร
๑๖.๐๐ น.	พิธีปิดโครงการ ฯ ณ โรงเรียนศิลปาชีพ ฯ - ผู้ช่วยราชเลขาธิการ กล่าวรายงาน - ราชเลขาธิการ กล่าวปิดโครงการ ฯ และมอบประกาศนียบัตร
๑๗.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารร่วมกันกับพ่อแม่เกษตรกร
๑๙.๐๐ - ๒๐.๓๐ น.	พิธีบายศรีสู่ขวัญ ณ โรงเรียนศิลปาชีพ ฯ
๒๒.๐๐ น.	พักค้าง ณ พระตำหนัก ภูพานราชนิเวศน์

วันพุธ ที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๕๘

๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.	รับประทานอาหารเช้า
๐๗.๓๐ - ๐๘.๓๐ น.	เดินทางโดยรถบัสไปยังบ้านยายไท่ แสงวงศ์ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	ศึกษาดูงานและร่วมพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์บ้านยายไท่ แสงวงศ์ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร
๑๒.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน
๑๓.๐๐ น.	เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร
กลางคืน	พักค้าง ณ โรงแรมรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร

หมายเหตุ กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

ณ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรมเยาวชนจิตอาสาเพื่อเรียนรู้ตามแนวพระราชดำริ

การเรียนรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

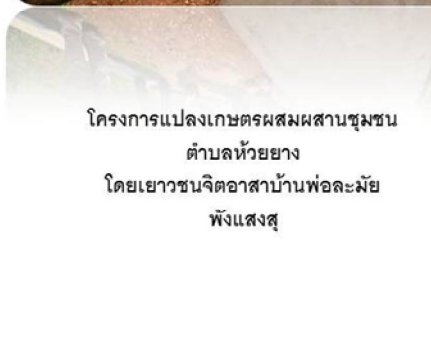
การเรียนรู้เกี่ยวกับการน้อมนำพระราชดำริไปปฏิบัติ

โครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาชุมชน

โครงการพัฒนา
ศาลาประชาคม
บ้านเหล่านกยูง
โดยเยาวชนจิตอาสา
บ้านพ่อขวัญใจ แก้วหางค์

โครงการแปลงเกษตรผสมผสานชุมชน
ตำบลห้วยยาง
โดยเยาวชนจิตอาสาบ้านพ่อละมัย
พังแสงสุ

โครงการเส้นทางศึกษาตามรอยเท้าพ่อ
โดยเยาวชนจิตอาสา
บ้านแม่โสภา แก้วมะ

โครงการศาลาอนุสรณ์ตามรอยพ่อ
บ้านดงน้อย
โดยเยาวชนจิตอาสา
บ้านแม่อำนวย ดากาวงค์

กิจกรรมจิตอาสา

โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ ฯ

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวศิริลักษณ์ ไตรศิริพานิช

ประวัติการศึกษา

- ศิลปศาสตรบัณฑิต (นิเทศศาสตร์) สถาบันราชภัฏพระนคร
- ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2544	วิทยากร 3 กองข่าว
พ.ศ. 2546	วิทยากร 4 กองการในพระองค์
พ.ศ. 2548	วิทยากร 5 กองการในพระองค์
พ.ศ. 2550	วิทยากร 5 กลุ่มช่วยอำนวยความสะดวกผู้บริหาร 1 (กรุงเทพฯ)
พ.ศ. 2551	วิทยากร 6 กลุ่มช่วยอำนวยความสะดวกผู้บริหาร 1 (กรุงเทพฯ)
พ.ศ. 2553	วิทยากรชำนาญการ กองอำนวยความสะดวกนักบริหาร
พ.ศ. 2556 - ปัจจุบัน	วิทยากรชำนาญการพิเศษ กองอำนวยความสะดวกนักบริหาร

ตำแหน่งปัจจุบัน

วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กองอำนวยความสะดวกนักบริหาร
สำนักราชเลขาธิการ